

Македонски Телеком АД – Скопје

Финансиски извештаи
за годината којашто завршува на
31 декември 2018
Со извештај на независниот ревизор

Содржина

Извештај на независниот ревизор

Финансиски извештаи

Извештај за финансиската состојба	1
Извештај за сеопфатна добивка	2
Извештај за парични текови	3
Извештај за промени во главнината	4
Белешки кон финансиските извештаи	5

Извештај на независниот ревизор

До Управниот Одбор и Акционерите на Македонски Телеком АД - Скопје

Извештај за финансиските извештаи

Ние извршивме ревизија на приложените финансиски извештаи на компанијата *Македонски Телеком АД - Скопје*, коишто го вклучуваат извештајот за финансиската состојба заклучно со 31 декември 2018 година, и извештајот за сеопфатна добивка, извештајот за промени во главнината и извештајот за парични текови за годината којашто завршува тогаш и прегледот на значајните сметководствени политики и други објаснувачки информации.

Одговорност на раководството за финансиските извештаи

Раководството е одговорно за подготвувањето и објективното презентирање на овие финансиски извештаи во согласност со Меѓународните Стандарди за Финансиско Известување, и интерната контрола којашто е релевантна за подготвувањето на финансиски извештаи кои што се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја спроведовме нашата ревизија во согласност со Стандардите за ревизија прифатени во Република Северна Македонија. Тие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршиме ревизијата за да добиеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување.

Ревизијата вклучува извршување на постапки за прибавување на ревизорски докази за износите и обелоденувањата во финансиските извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од материјално погрешно прикажување на финансиските извештаи, без разлика дали е резултат на измама или грешка. Кога ги прави тие проценки на ризикот, ревизорот ја разгледува интерната контрола релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи на ентитетот за да обликува ревизорски постапки коишто се соодветни во околностите, но не за целта на изразување на мислење за ефективност на интерната контрола на ентитетот.

Ревизијата исто така вклучува и оценка на соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на раководството, како и оценка на севкупното презентирање на финансиските извештаи.

Ние веруваме дека ревизорските докази коишто ги имаме прибавено се достатни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Според нашето мислење, финансиски извештаи објективно ја презентираат, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на компанијата *Македонски Телеком АД - Скопје* заклучно со 31 декември 2018 година, како и на нејзината финансиска успешност и нејзините парични текови за годината којашто завршува тогаш во согласност со Меѓународните Стандарди за Финансиско Известување.

Риса Јанковиќ Соопш Квентин ДОО
ПРАЈСВОТЕРХАУСКУПЕРС РЕВИЗИЈА ДОО Скопје

Скопје, 18 февруари 2019 година

Извештај за финансиската состојба

Во илјади денари	Белешка	На 31 декември	
		2018	2017
Средства			
Тековни средства			
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	5	517.310	522.375
Депозити во банки	6	742.487	680.506
Побарувања од купувачи и останати средства	7	3.118.822	2.893.949
Побарувања за останати даноци	8	14.115	14.175
Залихи	9	269.678	338.121
Вкупно тековни средства		4.662.412	4.449.126
Нетековни средства			
Недвижности, постројки и опрема	11	11.695.620	12.180.690
Аванси за недвижности, постројки и опрема		2.890	4.553
Нематеријални средства	12	2.676.777	2.691.472
Побарувања од купувачи и останати средства	7	446.422	330.635
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	27.1	103.306	63.925
Останати нетековни средства		612	612
Вкупно нетековни средства		14.925.627	15.271.887
Вкупно средства		19.588.039	19.721.013
Обврски			
Тековни обврски			
Обврски кон добавувачи и останати обврски	13	3.364.138	3.463.777
Обврски за данок на добивка		7.330	25.428
Обврски за останати даноци	8	46.495	48.608
Резервирања за обврски и плаќања	15	172.780	153.907
Вкупно тековни обврски		3.590.743	3.691.720
Нетековни обврски			
Останати обврски	13	358.164	519.264
Одложени даночни обврски	14	143.670	128.928
Резервирања за обврски и плаќања	15	27.815	57.340
Вкупно нетековни обврски		529.649	705.532
Вкупно обврски		4.120.392	4.397.252
Капитал			
Акционерски капитал		9.583.888	9.583.888
Премија за издавање акции		540.659	540.659
Сопствени акции		(3.738.358)	(3.738.358)
Останати резерви		958.389	958.389
Акумулирана добивка		8.123.069	7.979.183
Вкупно капитал	16	15.467.647	15.323.761
Вкупно капитал и обврски		19.588.039	19.721.013

Овие финансиски извештаи беа одобрени од страна на раководството на Македонски Телеком АД - Скопје на 18 февруари 2019 година, и се предмет на разгледување и одобрување од Одборот на директори на 28 февруари 2019 година и од акционерите на денот кој дополнително ќе се одреди.

 Никола Љушев
 Главен извршен директор

 Славко Пројкоски
 Главен директор за финансии

 Горан Тиловски
 Директор на сектор за контрола,
 сметководство и даноци
 Овластен сметководител Рег. Бр.
 0105436

Извештај за сеопфатна добивка

Во илјади денари	Белешка	За годината завршена на 31 декември	
		2018	2017
Приходи	17	10.535.628	10.318.376
Амортизација	11,12	(2.524.799)	(2.410.816)
Трошоци за вработените	18	(1.135.017)	(1.090.333)
Плаќања кон останати оператори		(907.733)	(894.255)
Останати расходи од работењето	19	<u>(4.378.240)</u>	<u>(4.359.024)</u>
Трошоци од работењето		(8.945.789)	(8.754.428)
Останати оперативни приходи	20	<u>28.900</u>	<u>49.659</u>
Оперативна добивка		1.618.739	1.613.607
Расходи од финансирање	21	(62.425)	(70.484)
Приходи од финансирање	22	<u>68.334</u>	<u>45.982</u>
Приходи/(Расходи) од финансирање - нето		5.909	(24.502)
Добивка пред оданочување		1.624.648	1.589.105
Данок на добивка	23	<u>(203.084)</u>	<u>(208.257)</u>
Добивка за годината		1.421.564	1.380.848
Вкупна сеопфатна добивка за годината		<u>1.421.564</u>	<u>1.380.848</u>
Информација за заработката по акција:			
Обична и разводнета заработка по акција (во денари)	31	<u>16,48</u>	<u>16,01</u>

Извештај за парични текови

Во илјади денари	Белешка	За годината завршена на 31 декември	
		2018	2017
Оперативни активности			
Нето добивка пред оданочување		1.624.648	1.589.105
Корекции за:			
Амортизација	11,12	2.524.799	2.410.816
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	19	4.061	11.228
Добивка од промена на објективната вредност на финансиските средства	22	(39.381)	(3.559)
Исправка на вредноста на побарувања од купувачи и останати средства	19	159.925	153.982
Нето зголемување/(ослободување) на резервирања	15	12.068	(6.805)
Нето загуба/(добивка) од продажба на недвижности, постројки и опрема	20	1.433	(5.157)
Приходи од дивиденди	22	(3.159)	(2.749)
Расходи од камати	21	39.556	35.050
Приходи од камати	22	(22.893)	(39.674)
Останати непарични ставки		(47.577)	-
Ефект од промена на курсот на паричните средства и еквивалентите на парични средства		1.862	9.583
Парични средства добиени од работењето пред промената во обртниот капитал		4.255.342	4.151.820
Намалување на залихите (Зголемување)/ намалување на побарувањата и останати средства		64.382	88.971
Намалување на обврските		(122.102)	298.909
		(154.810)	(512.703)
Парични средства добиени од работењето		4.042.812	4.026.997
Платени камати		(28.196)	(22.849)
Платени даноци		(240.571)	(225.584)
Паричен тек добиен од оперативни активности		3.774.045	3.778.564
Инвестициони активности			
Набавка на недвижности, постројки и опрема		(1.575.601)	(1.576.746)
Набавка на нематеријални средства		(259.713)	(467.105)
Наплатени заеми		12.438	9.469
Приливи по основ на депозити во банки		680.506	178.457
Одливи по основ на депозити во банки		(742.487)	(680.506)
Приливи од дивиденди		3.159	2.749
Приливи од продажба на недвижности, постројки и опрема		11.245	38.416
Примени камати		22.893	39.674
Паричен тек користен во инвестициони активности		(1.847.560)	(2.455.592)
Финансиски активности			
Исплата на дивиденди	24	(1.584.334)	(1.251.439)
Исплата на останати финансиски обврски	13	(345.354)	(480.597)
Паричен тек користен во финансиски активности		(1.929.688)	(1.732.036)
Нето намалување на паричните средства и еквиваленти на паричните средства		(3.203)	(409.064)
Парични средства и еквиваленти на парични средства на 1 јануари		522.375	941.022
Ефект од промена на курсот на паричните средства и еквивалентите на парични средства		(1.862)	(9.583)
Парични средства и еквиваленти на парични средства на 31 декември	5	517.310	522.375

Извештај за промени во главнината

Во илјади денари	Белеш- ка	Акционер- ски капитал	Премија од издавање акции	Сопствени акции	Останати резерви	Акумулирана добивка	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2017		9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	7.849.933	15.194.511
Вкупна сеопфатна добивка за годината		-	-	-	-	1.380.848	1.380.848
Трансакции со сопствениците во нивното својство на сопственици (исплатена дивиденда)		-	-	-	-	(1.251.598)	(1.251.598)
Состојба на 31 декември 2017	16	9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	7.979.183	15.323.761
Ефект од транзиција кон МСФИ 9 и МСФИ 15		-	-	-	-	341.303	341.303
Ефект од транзиција кон МСФИ 9 и МСФИ 15 – одложен данок		-	-	-	-	(34.130)	(34.130)
Состојба на 1 јануари 2018 после корекции		9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	8.286.356	15.630.934
Вкупна сеопфатна добивка за годината		-	-	-	-	1.421.564	1.421.564
Трансакции со сопствениците во нивното својство на сопственици (исплатена дивиденда)		-	-	-	-	(1.584.851)	(1.584.851)
Состојба на 31 декември 2018	16	9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	8.123.069	15.467.647

Белешки кон финансиските извештаи

1. ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ

1.1. За Друштвото

Овие финансиски извештаи се однесуваат на друштвото Македонски Телеком АД – Скопје.

Македонски Телеком АД – Скопје (во понатамошниот текст: „Друштвото“) е акционерско друштво регистрирано во Република Северна Македонија.

Непосредно матично друштво на Друштвото е АД Каменимост Комуникации Скопје, во сопственост на Маѓар Телеком АД регистрирано во Унгарија. Основно матично друштво е Дојче Телеком АД регистрирано во Сојузна Република Германија.

Телекомуникацискиот сектор во Република Северна Македонија е регулиран со Законот за електронски комуникации (ЗЕК) кој е донесен во март 2014 година (Службен весник бр. 39 од 28 февруари 2014 година) како примарно законодавство и правилници како секундарно законодавство.

Од јуни 2013 година, Друштвото се котира на Македонската берза (МБ) во сегментот задолжителна котација и истото поднесува извештаи до МБ согласно со измените во Законот за хартии од вредност од 2013 година. Во согласност со правилата за котирање на МБ, Друштвото има постојани обврски за обелоденување во врска со деловното работење и капиталот, значајни промени во финансиската состојба, објавување на дивиденден календар, промени во пропорцијата на акциите во посед на јавноста (ако паднат под 1%) и промени во значителните удели од над 5%. Освен тоа, Друштвото има посебни обврски за обелоденување, кои се состојат од разни финансиски информации, вклучувајќи различни финансиски извештаи (тримесечни, полугодишни и годишни), како и објавување на јавен повик за свикнување на Собрание, сите измени и дополнувања на дневниот ред за Собранието и објавување на одредени одлуки усвоени на Собранието. Пред јуни 2013 година, Друштвото поднесуваше извештаи до Комисијата за хартии од вредност како акционерско друштво со посебни обврски за поднесување извештаи.

Регистрирана адреса на Друштвото е ул. „Кеј 13 Ноември“ бр. 6, 1000 Скопје, Република Северна Македонија. Просечниот број на вработени во Друштвото врз основа на часови на работа во текот на 2018 година беше 1.129 (2017: 1.117).

1.2. Регулаторно опкружување – мобилна линија

На 5 септември 2008 година, Агенцијата за електронски комуникации („Агенцијата“), по службена должност, достави известување до Друштвото за оние јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги што му биле доделени во согласност со Договорите за концесија. Лиценцата за радио фреквенции коишто ја користи Друштвото со пропусен опсег од 25 MHz во опсег од GSM 900, беше исто така издадена во форма регулирана од ЗЕК со период на важност до 5 септември 2018 година, која беше обновена во 2018 година за дополнителен период од 10 години до 2028 година во согласност со ЗЕК. Како резултат на измените во подзаконските акти, опсегот од 900 MHz беше отворен за UMTS технологија и, врз основа на барање на Друштвото, лиценцата за радиофреквенција беше изменета така што овие фреквенции сега за достапни и за GSM и за UMTS технологија.

Во 2008 година беше објавено решение за доделување на три лиценци за радио фреквенции. Важноста на лиценцата беше 10 години, односно до 17 декември 2018 година. Лиценцата беше обновена во 2018 година за 10 години, до 2028 година во согласност со ЗЕК.

На 19 декември 2014 година беа донесени измени и дополнувања на ЗЕК. Беа направени многу значителни промени на ЗЕК, помеѓу нив, Регулативата за роаминг на Балканот беше една од најважните промени и беше во согласност со Регулативата за роаминг во ЕУ III. Транзицискиот период за постепено намалување на цените на роамингот заврши на 1 јули 2017 година. Предложена е дополнителна регулатива за роаминг чијашто крајна цел е поставување на цените за роаминг помеѓу земјите од Западен Балкан на исто ниво со домашните, почнувајќи од јули 2021 година (RLAN модел - Roam Like a Home).

Двата мобилни оператори на пазарот, Друштвото и оне.Вип се назначени за оператори со значителна пазарна моќ („ЗПМ“) на релевантниот големопродажен пазар „Пристап и започнување на повик на јавни мобилни мрежи“. Агенцијата ги наметна истите регулаторни правни мерки за двата оператора:

- обврска за мобилен пристап за сите MVNO хибридни видови (вклучително и Препродавач),

Белешки кон финансиските извештаи

- цена базирана на трошок за Целосен MVNO
- малопродажба минус (-35%) за Препродавачот,
- обврска за пристап до MMS услуги и мобилни податоци врз основа на технолошка неутралност

MVNO, Луса Mobile хостиран на мрежата на оне.Вип, влезе на македонскиот пазар и започна со малопродажно работење во јули 2016 година во согласност со регулираните големопродажни услови.

Кабелскиот оператор Телекабел, кој на пазарот е присутен со фиксни услуги (говор, широкопојасен интернет и телевизија), од јануари 2019 година започна да работи како MVNO хостиран на мобилната мрежа на Друштвото под услови на регулирана големопродажба.

Двата оператори, Друштвото и оне.Вип се назначени за оператори со ЗПМ на релевантниот големопродажен пазар „Големопродажно терминирање на повици во јавните мобилни мрежи“. Тековните стапки за терминација се симетрични за Друштвото, и оне.Вип, но Луса Mobile има висока асиметрија почнувајќи од мај 2018 година.

Агенцијата направи нова анализа на пазарот во средината на 2018 година за „Големопродажно СМС терминирање во јавните мобилни мрежи“ и направи дерегулирање на Телеком и оне.Вип коишто беа оператори со ЗПМ на овој пазар и ги отстрани сите обврски за двата оператори.

На процедурата за аукција што се одржа во август 2013 година беше доделен целиот опсег од 790 – 862 MHz заедно со недоделените фреквенции во опсегот 1740 – 1880 MHz за Long Term Evolution (LTE) технологија на јавен тендер. Сите 3 македонски мобилни оператори во тоа време добија LTE радиофреквенциска лиценца од 1x10 MHz во опсегот од 800 MHz и 2x15 MHz во опсегот од 1800 MHz. Секоја лиценца беше добиена со плаќање на еднократен надомест од 10,3 милиони евра. Важноста на лиценцата трае 20 години, до 1 декември 2033 година, со можност за нејзино продолжување за период од 20 години во согласност со ЗЕК.

По спојувањето на Оне и ВИП, на 18 ноември 2016 година, оне.Вип достави барање до Агенцијата за промена на лиценците за користење на радиофреквенции за фиксни и мобилни услуги регистрирани со броевите 108269/1, 108271/1, 104068, 104069, 104711, 108269/2 и 108267/2. Агенцијата донесе одлука да не го одобри барањето за промена на оне.Вип.

Врз основа на јавната расправа која се одржа на почетокот на 2017 година, Агенцијата ги донесе измените во Правилникот за надоместоци за користење на радиофреквенции

- Намалување на надоместоците за користење на радиофреквенции од 2.3 GHz на 3 GHz за 43% (од 16.800 евра/MHz на 9.600 евра/MHz)
- Намалување на надоместоците за користење на радиофреквенции над 3 GHz за 76 % (од 16.800 евра/MHz на 4.000 евра/MHz)
- Намалување на надоместоците за користење на радиофреквенции над 55 GHz (Е опсег на радиофреквенциски линкови) за 50% (од 8.000 евра/250MHz на 4.000 евра/250 MHz)

Промената е поволна за постојните оператори и за новите играчи на пазарот, особено за 2.6 GHz (не е зафатен).

Времетраењето на двете лиценци кои претходно ги поседуваше ВИП беше до 2017 година, 10 MHz од опсег од 900 MHz и 10 MHz од опсег од 1800 MHz истекло на 23 март 2017 година, позиционирани во пониските делови од опсезите. Врз основа на барањето од оне.Вип за продолжување на лиценцата, Агенцијата донесе одлука бр. 0804-974 од 2 ноември 2016 година да не го продолжи времетраењето на овие две лиценци. Во моментот овие радиофреквенции не се доделени и не се достапни за продажба.

На 26 мај 2017 година, оне.Вип поднесе барање до Агенцијата за промена на лиценцата за користење на радиофреквенции за фиксни и мобилни услуги регистрирана со број 108267/2, со кое е доделен следниот радиофреквенциски блок: 1770-1785/1865-1880 MHz. На 9 октомври 2017 година, Агенцијата донесе одлука за одбивање на барањето на оне.Вип за промена на 1800 MHz.

Во својата работна програма за 2019 година, Агенцијата има предвидено подготовка на тендер за опсегот 700 MHz. Исто така, тие најавија ослободување на радиофреквенциите од Дигиталната дивиденда 2 и репозиционирање на радиодифузерите во понискиот дел од UHF опсегот. Исто така, во 2019 година се очекува јавна дебата за висината на еднократните надоместоци и годишните надоместоци за 5G опсегот, со можност за најава на 3.xGHz на јавен тендер.

Белешки кон финансиските извештаи

1.3. Регулаторно опкружување – фиксна линија

Друштвото има обврски како оператор со ЗПМ на неколку регулирани пазари за фиксни услуги.

На почетокот на 2015 година, имплементирано е регулирање на пристапот до оптика, со Локален битстрим пристап преку NGA на 3 и 4 ниво и регулирање на VULA (Виртуелен разврзан локален пристап) на ниво 2. Воведувањето на нови технологии (VDSL Векторинг технологија во 2017 година) од страна на Друштвото за малопродажни корисници доведува до воведување на нови производи за големопродажен пристап и преобликување на регулаторните обврски.

Финалниот документ за големопродажен централен пристап за производи за масовен пазар обезбедени во анализата на пазарот на фиксна локација (Пазар 6) беше објавен во април 2017 година. Агенцијата за прв пат наметна регулирање на пристапот до Хибридно оптички коаксијален пристап (HFC). Сите постојни обврски за бакарната и оптичката мрежа остануваат непроменети. Сите обврски се однесуваат на Друштвото и на оне.Вип како оператори со ЗПМ на пазарот за широкопојасни услуги.

Во согласност со Правилникот за технички услови и изградба на инфраструктура (од 15 јули 2014 година), Друштвото е должно да ја гради својата инфраструктура под земја во урбани области со над 15.000 жители за објекти за колективно домување со над осум стана. Друштвото има обврска од Дигиталната агенда за покривање од 100% и 50% на сите македонски домаќинства со широкопојасен интернет со брзина од 30 Mbps и 100 Mbps, како што е соодветно, со техничка неутралност до крајот на 2020 година.

Измените направени во септември 2016 година кои вклучуваат нова обврска за регистрирање на нови и постојни електронски мрежи (ATLAS), се однесуваат на заедничко градење и користење на мрежите и нова обврска за Агенцијата да ги објавува добиените извештаи за мерењата во сегментот на оптичка магистрална мрежа од страна на сите оператори.

Тендерот за давател на USO услуга е објавен на крајот од 2016 година и еден од главните критериуми е задолжителниот износ за рефундирање.

Согласно резултатите од последниот тендер, Друштвото е универзален давател до 2021 година на следниве универзални услуги:

- Фиксен пристап и пристап на хендикепирани лица (говорни услуги и интернет од најмалку 2Mbit/s брзина на преземање)
- Јавни говорници

РЗ Инфомедиа потпиша договор со Агенцијата за универзални услуги за телефонски именик и информации.

Следејќи ги трендовите на пазарот и регулативата на ЕУ, Агенцијата донесе одлуки за дерегулација на неколку пазари: дерегулација на сегментот на водови на изнајмени линии и избегнување на регулацијата на услугите за Ethernet изнајмени линии; минималниот пакет на изнајмени линии (малопродажба); пазарот на WLR (Изнајмување на линии на големо); малопродажба на традиционалните фиксни говорни услуги (пристап и сообраќај). Друштвото има обврска за цени базирани на трошоци за регулираните големопродажни услуги, користејќи ја методологијата на Долгорочни инкрементални трошоци ("LRIC").

Агенцијата разви процес и модел за економична реплика на малопродажните и големопродажните NGN производи (мрежа од следна генерација).

Министерството за информатичко општество и администрација формираше работни групи за мапирање на телекомуникациските мрежи и развивање на Национален план за широкопојасни услуги и 5G стратегија за исполнување на Дигиталната агенда, што треба да се финализира во K1-2019.

1.4. Истрага за одредени договори за консултантски услуги

На 13 февруари 2006 година, Маѓар Телеком АД, доминантниот сопственик на Друштвото, (преку Каменимост Комуникации АД – Скопје, мнозински акционер на Друштвото), објави дека е вршена истрага на одредени договори склучени од друга подружница на Маѓар Телеком АД, со цел да се утврди дали договорите биле склучени во спротивност на политиките на Маѓар Телеком АД или важечките закони или регулативи. Одборот за ревизија на Маѓар Телеком го ангажираше White & Case како свој независен правен советник за целите на спроведувањето на интерната истрага. Последователно на ова, на 19 февруари 2007 година, Одборот на директори на Друштвото, врз основа на препораката на Одборот за ревизија на Друштвото и на Одборот за ревизија на Маѓар Телеком АД, донесе

Белешки кон финансиските извештаи

одлука за спроведување на независна интерна истрага во однос на одредени договори во Република Северна Македонија.

Врз основа на јавно достапните информации, како и информациите добиени од Маѓар Телеком, а коишто беа претходно обелоденети, Одборот за ревизија на Маѓар Телеком спроведе интерна истрага во однос на одредени договори поврзани со активностите на Маѓар Телеком и/или нејзините подружници во Црна Гора и во Република Северна Македонија кои вкупно изнесуваа повеќе од 31 милион евра. Поконкретно, интерната истрага испитуваше дали Маѓар Телеком и/или нејзините подружници во Црна Гора и во Република Северна Македонија извршиле плаќања коишто се забранети со законите или прописите на САД, вклучувајќи го и американскиот Закон за спречување на корумпирано однесување во странство (ФЦПА). Друштвото претходно ги обелодени резултатите од интерната истрага.

Одборот за ревизија на Маѓар Телеком го информираше Министерството за правда на САД (МП) и Комисијата за хартии од вредност на САД (КХВ) за интерната истрага. МП и КХВ започнаа истрага за активностите коишто беа предмет на интерната истрага. Во 29 декември 2011 година, Маѓар Телеком објави дека склучи конечни спогодби со МП и КХВ за решавање на истрагите на МП и КХВ поврзани со Маѓар Телеком. Со спогодбите завршија истрагите на МП и КХВ. Маѓар Телеком ги објави клучните услови од спогодбата со МП и КХВ на 29 декември 2011 година. Поконкретно, Маѓар Телеком објави дека склучил договор за одложено гонење за период од две години (ДОГ) со МП. ДОГ истече на 5 јануари 2014 година, а врз основа на барањето на МП доставено во согласност со ДОГ, Окружниот суд на САД за Источната област на Вирџинија, на 5 февруари 2014 година, ги отфрли обвиненијата против Маѓар Телеком.

Во врска со локалната истрага од страна на државните органи во Република Северна Македонија, а во однос на претходно обелоденетата информација во Финансиските извештаи на Друштвото за претходните години, кривичната постапка во основниот суд е во тек.

Немаме сознанија за било какви информации како резултат на барања од кое било регулаторно тело или други надворешни страни, освен како што е претходно обелоденето, од кои би можеле да заклучиме дека финансиските извештаи можат да бидат неточни, вклучувајќи го и ефектот од можни незаконски дејства.

1.5. Финансиски информации – ефектите од примената на МСФИ 9 и МСФИ 15

Друштвото ги примени МСФИ 9 и МСФИ 15 од 1 јануари 2018, како значајна промена во споредба со 2017 година. Табелите во продолжение даваат приказ на ефектот на секоја линија од финансиските извештаи поради примена на новите стандарди. Го прикажуваме ефектот од МСФИ 9 и МСФИ 15 заедно, бидејќи ефектите од МСФИ 9 не се материјално значајни. За дополнителни детали види белешка 2.1.1.

Ефектите од промените поради примената на МСФИ 9 и МСФИ 15, прикажани во табелите подолу, се однесуваат на извештајот за финансиската состојба за 2018 година и извештајот за сеопфатна добивка, за годината која завршува на 31 декември 2018 година. Ефектот во извештајот за промени во главнината е прикажан одделно во самиот извештајот и поради тоа не е вклучен во табелите подолу. Бидејќи овие промени не влијаат на извештајот на парични текови, исто така не се прикажани тука.

Колоната „Ефект од транзиција кон МСФИ 9 и МСФИ 15 и рекласификација“ ги прикажува акумулираните ефекти од првичната примена на МСФИ 9 и МСФИ 15, заедно со поврзаните рекласификации кои се барани од овие стандарди на датумот на примена т.е 1 јануари 2018 година. Колоната „Ефекти од МСФИ 9 и МСФИ 15“, ги прикажува ефектите од примената на МСФИ 9 и МСФИ 15 во текот на 2018 година. Колоната „Останати промени“ ги вклучуваат промените кои резултираат од редовните операции на Друштвото.

Белешки кон финансиските извештаи

	На 31 декември 2018	Ефек ти од МСФИ 9 и МСФИ 15	Останати промени	На 1 јануари 2018	Ефект од транзиција кон МСФИ 9 и МСФИ 15 и реклаификација	На 31 декември 2017
Во илјади денари						
Средства						
Тековни средства						
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	517.310	-	(5.065)	522.375	-	522.375
Депозити во банки	742.487	-	61.981	680.506	-	680.506
Побарувања од купувачи и останати средства	3.118.822	15.656	(11.512)	3.114.678	220.729	2.893.949
Од кои:						
Средства од договори	198.062	(3.408)	(7.315)	208.785	208.785	-
Трошоци од договори	46.768	7.622	-	39.146	39.146	-
Побарувања за останати даноци	14.115	-	(60)	14.175	-	14.175
Залихи	269.678	-	(68.443)	338.121	0	338.121
Вкупно тековни средства	4.662.412	15.656	(23.099)	4.669.855	220.729	4.449.126
Нетековни средства						
Недвижности, постројки и опрема	11.695.620	-	(485.070)	12.180.690	-	12.180.690
Аванси за недвижности, постројки и опрема	2.890	-	(1.663)	4.553	-	4.553
Нематеријални средства	2.676.777	-	(14.695)	2.691.472	-	2.691.472
Побарувања од купувачи и останати средства	446.422	(10.354)	28.790	427.986	97.351	330.635
Од кои:						
Средства од договори	72.219	(13.117)	-	85.336	85.336	-
Трошоци од договори	14.778	2.763	-	12.015	12.015	-
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	103.306	-	39.381	63.925	-	63.925
Останати нетековни средства	612	-	-	612	-	612
Вкупно нетековни средства	14.925.627	(10.354)	(433.257)	15.369.238	97.351	15.271.887
Вкупно средства	19.588.039	5.302	(456.356)	20.039.093	318.080	19.721.013

Белешки кон финансиските извештаи

	На 31 декември 2018	Ефек ти од МСФИ 9 и МСФИ 15	Останати промени	На 1 јануари 2018	Ефект од транзиција кон МСФИ 9 и МСФИ 15 и реклаификација	На 31 декември 2017
Во илјади денари						
Обврски						
Тековни обврски						
Обврски кон добавувачи и останати обврски	3.364.138	(1.337)	(74.910)	3.440.385	(23.392)	3.463.777
Од кои: Обврски од договори	253.637	(1.337)	17.687	237.287	237.287	-
Обврски за данок на добивка	7.330	-	(18.098)	25.428	-	25.428
Обврски за останати даноци	46.495	-	(2.113)	48.608	-	48.608
Резервирања за обврски и плаќања	172.780	-	18.873	153.907	-	153.907
Вкупно тековни обврски	3.590.743	(1.337)	(76.248)	3.668.328	(23.392)	3.691.720
Нетековни обврски						
Останати обврски	358.164	(28)	(161.241)	519.433	169	519.264
Од кои: Обврски од договори	141	(28)	-	169	169	-
Одложени даночни обврски	143.670	667	(20.055)	163.058	34.130	128.928
Резервирања за обврски и плаќања	27.815	-	(29.525)	57.340	-	57.340
Вкупно нетековни обврски	529.649	639	(210.821)	739.831	34.299	705.532
Вкупно обврски	4.120.392	(698)	(287.069)	4.408.159	10.907	4.397.252
Капитал						
Акционерски капитал	9.583.888	-	-	9.583.888	-	9.583.888
Премија за издавање акции	540.659	-	-	540.659	-	540.659
Сопствени акции	(3.738.358)	-	-	(3.738.358)	-	(3.738.358)
Останати резерви	958.389	-	-	958.389	-	958.389
Акумулирана добивка	8.123.069	6.000	(169.287)	8.286.356	307.173	7.979.183
Вкупно капитал	15.467.647	6.000	(169.287)	15.630.934	307.173	15.323.761
Вкупно капитал и обврски	19.588.039	5.302	(456.356)	20.039.093	318.080	19.721.013

Белешки кон финансиските извештаи

Табелата подолу ги прикажува ефектите од примената на МСФИ 9 и МСФИ 15, во извештајот за сеопфатна добивка за 2018 година. За цели на споредливост на извештајот за сеопфатна добивка, износите за 2018 година се прикажани и во согласност со МСС 18 и МСС 11.

Во илјади денари	2018 МСФИ 9 и МСФИ 15	2018 Ефекти од МСФИ 9 и МСФИ 15	2018 МСС 18/МСС 11	2017 МСС 18/МСС 11
Приходи	10.535.628	37.191	10.498.437	10.318.376
Амортизација	(2.524.799)	-	(2.524.799)	(2.410.816)
Трошоци за вработените	(1.135.017)	11.769	(1.146.786)	(1.090.333)
Плаќања кон останати оператори	(907.733)	-	(907.733)	(894.255)
Останати расходи од работењето	(4.378.240)	(42.293)	(4.335.947)	(4.359.024)
Трошоци од работењето	(8.945.789)	(30.524)	(8.915.265)	(8.754.428)
Останати оперативни приходи	28.900	-	28.900	49.659
Оперативна добивка	1.618.739	6.667	1.612.072	1.613.607
Расходи од финансирање	(62.425)	-	(62.425)	(70.484)
Приходи од финансирање	68.334	-	68.334	45.982
Расходи од финансирање - нето	5.909	-	5.909	(24.502)
Добивка пред оданочување	1.624.648	6.667	1.617.981	1.589.105
Данок на добивка	(203.084)	(667)	(202.417)	(208.257)
Добивка за годината	1.421.564	6.000	1.415.564	1.380.848
Вкупна сеопфатна добивка за годината	1.421.564	6.000	1.415.564	1.380.848
Информација за заработката по акција:				
Обична и разводнета заработка по акција (во денари)	16,48	-	16,41	16,01

Белешки кон финансиските извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ

Основните сметководствени политики усвоени во подготвувањето на овие финансиски извештаи се прикажани подолу. Сметководствените политики се конзистентни со оние кои се применети во претходните години, освен ако не е поинаку наведено.

2.1. Основа за изготвување

Финансиските извештаи на Друштвото се изготвени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ).

Финансиските извештаи се прикажани во илјади македонски денари.

Изготвувањето на финансиски извештаи во согласност со МСФИ подразбира раководството да врши проценки и претпоставки кои влијаат врз прикажаните износи во финансиските извештаи и белешките поврзани со нив. Деловите кои вклучуваат висок степен на претпоставки и комплексност или каде што проценките и претпоставките се значајни во однос на финансиските извештаи се прикажани во белешка 4. Фактичките резултати може да се разликуваат од тие проценки.

2.1.1. Стандарди, измени и толкувања ефективни и прифатени од Друштвото во 2018 година:

- МСФИ 9, Финансиски инструменти. Стандардот се однесува на класификација, мерење и депризнавање на финансиските средства и обврски и воведува нови правила за сметководство за хеџинг. Во декември 2011, ноември 2013 и јули 2014 година, Меѓународниот одбор за сметководствени стандарди (IASB) направи измени на стандардот со цел воведување на дополнителни промени во правилата за класификација и мерење и воведо нов модел за исправка на вредност (загуби од оштетување). Со овие последни измени се комплетира новиот стандард за финансиски инструменти. Донесувањето на новиот стандард и неговите измени не резултираше во материјални измени во финансиските извештаи на Друштвото. Новите одредби за класификација на финансиските инструменти нема да доведат до промена во мерењето и презентацијата на финансиските средства.

Од 1 јануари 2018 година, Друштвото ги класифицира своите финансиски средства во следниве мерни категории:

- оние кои треба последователно да се мерат по објективната вредност и
- оние кои треба да се мерат по амортизирана вредност.

Класификацијата зависи од деловниот модел на субјектот за управување со финансиските средства и договорните услови на паричните текови.

За средствата мерени по објективна вредност, добивките и загубите ќе бидат евидентирани во добивка или загуба или во останата сеопфатна добивка (OCI).

При првичното признавање, Друштвото мери некое финансиско средство по неговата објективна вредност плус, во случај на финансиско средство коешто не е прикажано по објективна вредност преку добивката или загубата (FVPL), трошоците за трансакцијата коишто можат директно да се припишат на стекнувањето на финансиското средство. Трошоците за трансакцијата на финансиските средства кои се признаваат по FVPL се евидентираат во добивката или загубата.

Новите одредби за сметководство за загуби од оштетување доведоа до тоа очекуваните загуби да се евидентираат порано во случај на побарувања од купувачи. Транзицијата кон новиот стандард резултираше со кумулативно намалување на Акумулираната добивка од МКД 27 милиони пред оданочување. Како последица на тоа, беа признаени МКД 3 милиони одложени даночни средства, што резултираше со кумулативно нето намалување на Акумулираната добивка од МКД 24 милиони по оданочување. Загубите од оштетување на договорните средства признаени за прв пат на 1 јануари 2018 година во согласност со МСФИ 15 се обелоденети во рамките на ефектите од МСФИ 15.

Белешки кон финансиските извештаи

Кумулативниот ефект којшто произлегува од транзицијата е признаен како корекција на почетниот биланс на Акумулираната добивка во годината на првична примена. Споредбените аспекти со претходната година не се коригирани.

- МСФИ 15 - Приходи од договори со купувачи. Основниот принцип на новиот стандард е компаниите да ги признаат приходите со цел да се отслика преносот на стоките или услугите на купувачите во износ кој што го рефлектира надоместокот (односно, плаќањето) на кој компанијата очекува дека има право во замена за тие стоки или услуги. Новиот стандард исто така ќе резултира со зголемено обелоденување во однос на приходите, ќе обезбедува насоки во однос на трансакциите коишто претходно не биле целосно опфатени (на пример, приходите од услуги и измени и дополнувања на договорите) и нови насоки за аранжмани коишто опфаќаат повеќекратни елементи. Усвојувањето на новиот стандард резултираше со значителни измени во финансиските извештаи на Друштвото, првенствено во однос на времето на признавање на приходите и во однос на капитализацијата на трошоците од стекнувањето договор со купувач. Друштвото ја искористи опцијата за модифицирана ретроактивна примена, при првична примена на МСФИ 15, односно, договорите коишто не беа завршени до 1 јануари 2018 година беа евидентирани како да биле признаени во согласност со МСФИ 15 од самиот почеток. Кумулативниот ефект којшто произлегува од транзицијата беше признаен како корекција на почетниот биланс на Акумулираната добивка во 2018 година. Споредбените аспекти од претходните години не се коригирани; сепак, обезбедено е образложение за причините за промените во ставките во извештаите за финансиската состојба и во извештајот за сеопфатна добивка за тековниот период, како резултат од првичната примена на МСФИ 15. Ефектите беа анализирани во рамките на проект реализиран на ниво на Друштвото во врска со спроведувањето на новиот стандард. Преминот кон новиот стандард резултираше со кумулативно зголемување на Акумулираната добивка од МКД 368 милиони пред оданочување. Овој ефект се должеше на првичното признавање на (не вклучувајќи ја рекласификацијата):

- Средствата од договори (МКД 319 милиони) коишто, според МСФИ 15, доведоа до предвремено признавање на приходите од продажбата на добра и стоки, и
- Одложени трошоци за стекнување купувачи (МКД 51 милион) коишто, според МСФИ 15, резултираа во подоцнежното признавање на продажните трошоци, и
- Обврски од договори (МКД 2 милиони).

Како последица, беа признаени МКД 37 милиони како одложена даночна обврска, што резултираше со кумулативно нето зголемување на Акумулираната добивка од МКД 331 милион по оданочување.

На 31 декември 2017 година Друштвото имаше одложен приход поврзан со корисничката програма за лојалност, од кој МКД 25 милиони беа рекласифицирани во Средства од договори, поради поврзаните барања за рекласификација во согласност со МСФИ 15.

Во однос на влијанието од новиот стандард врз извештајот за сеопфатна добивка, уделот на Друштвото во севкупните приходи од обезбедување услуги се намали, додека севкупниот удел во приходите од продажба на добра и стоки се зголеми за околу 4 процентни поени. Како што е опишано, МСФИ 15 подразбира дека приходите се признаваат порано, а трошоците се признаваат подоцна за договори коишто се уште не се завршени, а се склучени до 1 јануари 2018 година. Сепак, со оглед на тоа дека сметководствените ефекти од преминот кон новиот стандард беа признаени директно во Акумулираната добивка, единствените ефекти врз извештајот за сеопфатна добивка во 2018 година беа поврзани со промени во одреден момент од времето кога се реализирани приходите и трошоците. Под претпоставка дека деловниот развој останува непроменет, ова го подразбира следното, во однос на еден масовен пазар карактеризиран од голем број на договори со купувачи коишто се склучуваат во различни периоди:

- За постојните договори, пониските приходи од услуги и повисоките продажни трошоци од амортизацијата на капитализираните средства од договори и трошоци за стекнување купувачи во голема мерка се компензирани со повисоките приходи, при склучувањето на нови договори, од продажбата на стоки и пониските продажни трошоци од капитализацијата на средства од договори и трошоци за стекнување купувачи. Во споредба со претходниот сметководствен метод, најзначителните ефекти врз добивката на тој начин произлегуваат само доколку се случи промена во деловниот развој, како на пример, доколку се променат обемите или цените или доколку се променат деловните модели или производите што се нудат.

Белешки кон финансиските извештаи

- Во случај на аражмани што опфаќаат повеќекратни елементи (на пример, договор за мобилна телефонија плус мобилен уред) со субвенционирани производи коишто се доставуваат однапред, поголем дел од вкупниот надомест се должи на компонентата којашто е доставена однапред (мобилен уред), за што е задолжително предвременно признавање на приходите. Ова доведе до признавањето на нешто што е познато како средство од договори - побарување коешто произлегува од договор со купувач којшто се уште не стапило законски во сила - во извештајот за финансиската состојба.
- Истовремено, тоа резултираше со повисоки приходи од продажбата на добра и стоки и со пониски приходи од обезбедување услуги.
- Трошоците за продажните провизии (трошоци за стекнување купувачи) сега треба да бидат капитализирани во ставката за трошоци од договори во рамките на извештајот за финансиската состојба и признаени во текот на проценетиот период на задржување на купувачот.
- При првичната примена на стандардот, настапи зголемување како на вкупните средства, така и на акционерскиот капитал, како резултат на капитализацијата на средствата од договори и трошоците за стекнување купувачи.
- Подоцнежното признавање на приходите е задолжително во случаите кога се доделени "материјални права", како што е понудата на дополнителни попусти за идни купувања на идни производи.
- Обврските од договори (коишто, како одложени приходи, веќе биле признаени како обврски во минатото, а со транзицијата се рекласифицирани) сега се пребиваат со средствата од договори за секој договор со купувач.
- За целите на утврдување дали Друштвото продава производи за сопствена сметка (налогодавател = бруто приходи) или за сметка на трети лица (посредник = нето приходи), не беше направена материјална промена.
- Значителна компонента на финансирање не се зема предвид во однос на износот и времето на признавањето на приходите доколку периодот помеѓу пренесувањето на ветените стоки или услуги на купувачот и плаќањето од страна на купувачот за таквите стоки или услуги е една година или помалку.

2.1.2. Стандарди, измени и толкувања кои сè уште не се ефективни и за кои не е извршено предвременно прифаќање од страна на Друштвото

- МСФИ 16 Наеми. Во јануари 2016 година, IASB, го издаде МСФИ „Наеми“. Стандардот ќе биде ефективен за прв пат за финансиските години кои почнуваат и по 1 јануари 2019 година. Од моментот на првичната примена, новиот стандард ќе има материјално значајни ефекти на финансиските извештаи на Друштвото, поконкретно на оперативните резултати, нето паричните средства од оперативни активности, вкупните средства, и презентацијата на финансиската состојба. Друштвото ќе примени модифициран ретроактивен пристап. Друштвото во главно изнајмува локации за базни станици, покриви и продажни салони, простор на антени и кули, кои ќе бидат афектирани од новиот стандард. МСФИ 16 ќе има значаен ефект на финансиските извештаи и воведува единствен модел за сметководство на наеми со вклучување на право на користење на средства и обврски од наем во билансот на состојба. Транзициониот ефект и на правото на користење на средства и на обврските од наем ќе биде во ранг на МКД 350 и МКД 359 милиони. Како резултат на примената на МСФИ 16, трошоците за оперативен наем од 2018 година ќе бидат презентирани како амортизација и трошоци за камата од 1 јануари 2019 година. За договорите кои се склучени до крајот на 2018 година, очекуваниот транзициониот ефект во добивката или загубата ќе биде во ранг на МКД 133 и МКД 153 милиони во 2019 година, што вклучува амортизација и трошок за камата. Детали за наемите (и останати превземените обврски) на Друштвото се обелоденети во белешка 26. На страната на наемодавателот, Друштвото главно ја анализира ревидираната дефиниција за наем вклучително и договорите за главните и со нив поврзаните подзакупи. Освен тоа, Друштвото не очекува значително влијание врз финансиските извештаи на Друштвото во овој момент, бидејќи самото сметководство на наемодавателот не се менува значително со воведувањето на МСФИ 16.

Во однос на транзицијата кон МСФИ 16, Друштвото одлучи:

- да не го примени практичното решение во МСФИ 16.Ц3. Како резултат на тоа, повторна анализа е направена за тоа дали постоечките договори вклучуваат наем на датумот на првично признавање, т.е. на 1 јануари 2019 година,

Белешки кон финансиските извештаи

- да не го примени практичното решение за договори со ниска вредност,
- да примени една дисконтна стапка за портфолио на наеми кои имаат разумно слични карактеристики (наеми со сличен преостанат период на времетраење на средства во слично економско окружување) како наемокорисник,
- да не го примени практичното решение поврзано со краткорочни наеми, освен за незначајни договори за наем, во времетраење од еден месец или помалку,
- да користи ретроактивен пристап, во утврдување времетраењето на наемот, ако договорот има опции за продолжување или прекинување на наемот.

2.2. Трансакции во странска валута

2.2.1. Функционална и презентациска валута

Финансиските извештаи се прикажани во илјади македонски денари кој е функционална и презентациска валута на Друштвото.

2.2.2. Трансакции и салда

Трансакциите во странска валута се искажуваат во денари според курсот важечки на денот на трансакцијата. Монетарните средства и обврски деноминирани во странска валута на датумот на изготвување на извештајот за финансиска состојба се претвораат во денари според средниот курс важечки на денот на извештајот за финансиска состојба, а приходите и расходите произлезени од оваа основа се признаваат во добивката или загубата (Финансиски приходи/трошоци). Немонетарните средства и обврски деноминирани во странска валута се претвораат во денари според курсот важечки на денот на трансакцијата.

Девизните средства со кои што работи Друштвото се претежно евра (ЕУР) и американски долари (УСД).

Официјалните курсеви важечки на 31 декември беа како што следи:

	2018	2017
	МКД	МКД
1 УСД	53,69	51,27
1 ЕУР	61,49	61,49

2.3. Финансиски инструменти

Финансиски инструмент е било каков договор кој што предизвикува финансиско средство кај еден ентитет и финансиска обврска или сопственички инструмент кај друг ентитет.

Финансиските средства на Друштвото вклучуваат парични средства и еквиваленти на парични средства, депозити во банки, сопственички инструменти на други ентитети (финансиски инструменти по објективна вредност преку добивката или загубата) и договорни права да прими парични средства (побарувања од купувачи и останати побарувања) или друго финансиско средство од друг ентитет.

Финансиските обврски на Друштвото вклучуваат обврски кои произлегуваат од договорните обврски да испорача парични средства или други финансиски средства на друг ентитет (недеривативни финансиски средства). Во основа, финансиските обврски вклучуваат обврски кон добавувачи и останати обврски.

Објективната вредност на финансиските инструменти кои се тргуваат е одредена повикувајќи се на нивната пазарна цена на крајот на известувачкиот период. Ова е најчесто применливо за финансиски средства по објективна вредност преку добивка или загуба.

Објективната вредност на останатите финансиски инструменти кои не се тргуваат на активен пазар се одредува преку користење на техниката на вреднување на дисконтирани парични текови. Очекуваните парични приливи и одливи се дисконтираат по пазарна каматна стапка.

Белешки кон финансиските извештаи

Објективната вредност на долгорочните финансиски обврски е исто така одредена со користење на техниката на вреднување на дисконтирани парични текови. Очекуваните парични приливи и одливи се дисконтираат по пазарна каматна стапка.

Претпоставките кои се применети во пресметките на објективна вредност се предмет на неизвесности. Промените во претпоставките кои се применети во пресметките може да имаат влијание на сегашните вредности, објективните вредности и/или паричните текови што произлегуваат од финансиските инструменти. Анализата на сензитивност поврзана со финансиските инструменти на Друштвото се дадени во белешка 3.

2.3.1. Финансиски средства

2.3.1.1 Финансиски средства – релевантни сметководствени политики од 2018 година

Од 1 јануари 2018 година, со примената на МСФИ 9, Друштвото ги класифицираше своите финансиски средства врз основа на:

- деловниот модел на субјектот за управување со финансиски средства и
- карактеристиките на договорни парични текови во однос на финансиските средства

во следните категории:

- според амортизирана вредност, доколку двата услови дадени во продолжение се исполнети:
 - финансиското средство се чува во рамките на деловен модел чијашто цел е да се чуваат финансиски средства за да се наплатат договорните парични текови и
 - договорните услови на финансиското средство го предизвикуваат настапувањето на конкретни датуми на парични текови коишто се исклучиво плаќања на главнината и на каматата за доспеаната, а неплатена главнина.
- според објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка (FVOCI) доколку се исполнети и двата услови дадени во продолжение:
 - финансиското средство се чува во рамките на деловен модел чијашто цел е постигната со наплатата на договорните парични текови и продажбата на финансиски средства и
 - договорните услови на финансиското средство го предизвикуваат настапувањето на конкретни датуми на парични текови коишто се исклучиво плаќања на главнината и на каматата за доспеаната, а неплатена главнина.
- според објективна вредност преку добивка или загуба (FVTPL) освен доколку не се класифицирани во претходните категории.

За целите на класификацијата дадена погоре:

- главнината е објективната вредност на финансиското средство при првичното признавање
- каматата се состои од надомест за временската вредност на пари, за кредитниот ризик поврзан со главнината којашто е доспеана, а неплатена во текот на конкретен временски период и за други основни ризици и трошоци од заеми, како и профитна маргина.

Стандардните купопродажи на финансиски средства се признаваат на датумот на тргување, датумот на кој Друштвото ќе се обврзе да го купи или продаде средството. Инвестициите првично се признаваат по објективна вредност плус трошоци за трансакцијата, за сите финансиски средства коишто не се евидентирани преку добивката или загубата. Финансиските средства коишто се евидентирани според објективна вредност преку добивката или загубата првично се признаваат според објективна вредност, а трошоците за трансакцијата се евидентираат како трошок во добивката или загубата.

Финансиските средства престануваат да се признаваат со истекувањето или пренесувањето на правата за прием на паричните текови од инвестициите. Финансиските средства се сметаат за пренесени кога ќе се пренесат договорните права за прием на парични текови од финансиските средства или договорните права за прием на парични текови од финансиските средства се задржани, но постои договорна обврска за плаќање на паричните текови на еден или повеќе приматели во рамките на аранжман којшто е во согласност со условите утврдени во МСФИ 9. Какви било добивки или загуби од престанокот на признавањето се признаваат во рамките на добивката или загубата и се пресметуваат како разлика помеѓу (а) износот на надоместот којшто е примен и целокупната кумулативна добивка или загуба којашто била признаена во останатата сеопфатна добивка и (б) сегашната вредност којашто престанува да се признава.

2.3.1.1.1 Оштетување на финансиски средства

Белешки кон финансиските извештаи

Во зависност од деловниот модел на Друштвото и карактеристиките на договорните парични текови на финансиските средства, финансиските средства последователно се мерат според амортизирана вредност, според објективна вредност преку останата сеопфатна добивка или според објективна вредност преку добивката или загубата.

Мора да се признае исправка за загуба за финансиските средства мерени според амортизирана вредност и според објективна вредност преку останата сеопфатна добивка. Исправката за загуба мора да се признае преку добивката или загубата и истата ја намалува сегашната вредност на релевантното финансиско средство; во случај на финансиски средства мерени според објективна вредност преку останата сеопфатна добивка, соодветната ставка за пребивање е признаена во останатата сеопфатна добивка и истата не ја намалува сегашната вредност на финансиското средство.

Исправките за загуба треба исто така да се признаат за побарувања од наеми како што е утврдено во МСС 17 и МСФИ 16, средства од договори како што е утврдено во МСФИ 15, договори за финансиски гаранции и обврски за заеми поврзани со заеми коишто подлежат на каматна стапка различна од онаа што доминира на пазарот.

Од 1 Јануари 2018 година, со премиот кон МСФИ 9, исправка на вредноста се признава не само во однос на загубите коишто се веќе настанати на датумот на известување (реализирани загуби), туку исто така и загуби коишто сè уште не настанале на датумот на известување, но се очекува дека ќе настанат во иднина (очекувани загуби).

Врз основа на промените во кредитниот ризик, на секој датум на известување треба да се процени дали постојната исправка на вредноста треба да се мери според износ еднаков на очекуваните кредитни загуби во текот на целиот животен век или според износ еднаков на очекуваните кредитни загуби за период од 12 месеци. Доколку не е возможно да се процени дали кредитниот ризик значително се зголемил врз основа на индивидуалното финансиско средство, истото треба да се процени на ниво на портфолиото.

Треба да се применат поедноставен и општ пристап за да се проценат и да се евидентираат кредитните загуби.

- **Поедноставен пристап**

Сите финансиски инструменти што подразбираат поедноставен пристап се мерат според очекуваната кредитна загуба во текот на целиот животен век. Според тоа, освен во случај на несолвентност, ниту какви било показатели за зголемување на кредитниот ризик, ниту какво било доцнење со отплата, не се релевантни во рамките на поедноставениот пристап.

Поедноставениот пристап е применлив за побарувања од купувачите, за средства од договори и за побарувања од наеми.

- **Општ пристап**

Според моделот на очекувана кредитна загуба, финансиските инструменти се класифицираат во три групи. Класификацијата во три групи се базира на промените на кредитниот ризик за финансиското средство. Моделот на релативен кредитен ризик се користи за оценување на зголемен кредитен ризик. Зголемувањето на кредитниот ризик во споредба со првичното признавање се рефлектира во пренесувањето на финансискиот инструмент од група во група.

Според моделот за очекувани кредитни ризици, оштетувањето се определува различно за трите групи. Оштетувањето за финансиски инструменти во група 1 се пресметува врз основа на очекуваната кредитна загуба за период од 12 месеци. Оштетувањето за финансиски инструменти во група 2 се пресметува врз основа на очекуваната кредитна загуба во текот на целиот животен век. Откако едно долгорочно средство ќе се префрли во група 3, треба да се примени метод на ефективна каматна стапка за да се достигне нето вредноста по оштетувањето.

Општиот пристап се применува за паричните средства.

Друштвото ги класифицира своите финансиски средства во следните категории:

- (а) Финансиски средства мерени според амортизирана вредност
- (б) Финансиски средства по објективна вредност преку добивка или загуба (FVTPL)

- (а) Финансиски средства мерени според амортизирана вредност:

Следниве ставки се доделуваат на оваа категорија

Белешки кон финансиските извештаи

- пари и парични еквиваленти;
- депозити над 3 месеци;
- побарувања од купувачи;
- заеми на вработени;
- останати побарувања.

Финансиските средства по амортизираната вредност првично се признаваат според објективната вредност и потоа се евидентираат по амортизираната вредност со користење на методата на ефективна каматна стапка (релевантна само за побарувања со долгорочно доспевање).

Пари и парични еквиваленти

Пари и парични еквиваленти вклучуваат парични средства во благајна, парични средства во банка, депозити по видување во банки и останати краткорочни високо ликвидни инвестиции со првичен рок на доспеаност од три месеци или помалку.

Депозити над 3 месеци

Депозитите со првичен рок на доспеаност над 3 месеци вклучуваат депозити во банка и други ликвидни депозити и хартии од вредност со првичен рок на доспеаност над три месеци.

Побарувања од купувачи и останати побарувања

Доколку има објективен доказ дека постои загуба од оштетување на побарувањата од купувачи евидентирани по амортизирана вредност, износот на загубата се утврдува како разлика меѓу сегашната вредност на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови дисконтирани со оригиналната ефективна каматна стапка на побарувањето (т.е. ефективната каматна стапка пресметана на првичното признавање). Во случај на краткорочни побарувања од купувачи, се прави проценка на износот на очекуваните идни парични приливи и се споредува со сегашната вредност, при што разликата се евидентира како исправка за побарувањата од купувачите. Сегашната вредност на средството се намалува со користење на сметка за исправка. Износот на загубата се признава во добивката или загубата (Останати оперативни расходи - Исправка на вредност на побарувања од купувачи и останати средства).

Доколку во некој последователен период износот на загубата од оштетување се намали и тоа намалување објективно може да се поврзе со настан кој се случил после признавањето на оштетувањето (како на пример подобрување во кредитниот рејтинг на должникот), претходно признаената загуба од оштетување ќе биде вратена со корекција на сметката за исправка. Враќањето не резултира во сегашна вредност на финансиското средство што го надминува износот што амортизираната вредност би го имала доколку оштетувањето не било признаено на датумот на анулирање на износот на оштетувањето. Износот на анулирањето се признава во добивката или загубата како намалување во Останати оперативни расходи (Исправка на вредност на побарувања од купувачи и останати средства).

Обврските кон и побарувањата од други мрежни оператори се прикажуваат како нето износи кога постои право на пребивање и износите се порамнуваат на нето основа (како што се побарувања и обврски поврзани со меѓународен сообраќај).

Оштетувањето на побарувањата од купувачи се проценува на две нивоа. Побарувањата од купувачи кои се поединечно значителни и оние кои не се поединечно значителни се одвојуваат. Во случај на поединечно значителни ставки, поединечно се проценува дали постои објективен доказ за оштетување.

Кога ќе се утврди дека не постои објективен доказ за оштетување кај поединечно проценети побарувања, било да се значителни или не, ставката треба да се вклучи во групата на побарувања со слични карактеристики на кредитен ризик и да се процени колективно дали има оштетување. Побарувањата кои поединечно се проценуваат во однос на оштетување и за кои треба да се признае или да продолжува да се признава загуба од оштетување, не се вклучуваат во колективна проценка на оштетувањето.

Постојат две категории за пресметување на оштетување за побарувања од купувачи:

- за фактури кои се заостанати
- за фактури кои сепуште не се доспеани ("пресметување на оштетување на нула денови")

Белешки кон финансиските извештаи

Во случај на колективна проценка, постојат објективни докази за оштетување доколку има заостанати ставки во група на побарувања. Се подготвува листа базирана на старосната структура на заостанатите побарувања, а износот на оштетувањето се пресметува со множење на стапките на загубата од оштетување базирани на загуба од претходни периоди со износот на побарувањата.

Стапките на загубата од оштетување се пресметуваат врз основа на загуба од претходни периоди, но сепак тие се прилагодуваат врз основа на тековните забележливи податоци за да се прикажат ефектите од тековните состојби што не извршиле влијание на периодот на кој се базира загуба од претходни периоди и за да се отстранат ефектите од условите во минатиот период што повеќе не постојат. При пресметката на загубата од оштетување исто така се земаат предвид и информации за идни настани. Овој вид на информации се промена во долговите кон финансискиот систем и кон нерезиденти / БДП, сервисирање на долгот на домаќинствата и плаќања на главнината / расположлив приход.

Кога се ќе утврди дека побарувањето од купувачот е ненаплатливо, истото се отпишува од Побарувања од купувачи и останати средства. Последователните враќања на износите кои се претходно отпишани се пребиваат со останатите оперативни расходи на периодот.

Заеми на вработени

Заемите на вработени првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност со користење на методот на ефективна каматна стапка.

Разликата помеѓу номиналната вредност на доделениот заем и првичната објективна вредност на заемот на вработениот се признава како авансно платена бенефиција на вработените со што се намалуваат Заемите и побарувањата од вработените. Добивката од камата на доделениот заем пресметана со користење на методот на ефективна каматна стапка се признава како финансиски приход, додека авансно платената бенефиција на вработените се амортизира како трошоци за вработени рамномерно во текот на периодот на заемот. Програмата не е активна за доделување на нови заеми. Последниот заем беше доделен во 2013 година.

Загуба од оштетување на заемите на вработени, доколку има, се признава во добивката или загубата (трошоци за вработени).

(б) Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата

Категорија „финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата“ вклучува сопственички инструменти. Финансиското средство се класифицира во оваа категорија ако Друштвото управува со тоа средство и донесува одлуки за купување и продажба врз основа на неговата објективна вредност во согласност со инвестициската стратегија на Друштвото за чување на инвестиции во портфолиото додека не се појават поволни пазарни услови за негова продажба.

Финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата последователно се евидентираат според објективната вредност. Добивките или загубите кои произлегуваат од промените во објективната вредност на категоријата „финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата“ се признаваат во добивката или загубата (Финансиски приходи/расходи) во периодот во кој настанале.

Приходот од дивиденди од финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата се признава во добивката или загубата кога е воспоставено правото на Друштвото да прима плаќања и кога приливот на економски користи е веројатен.

2.3.1.2 Финансиски средства – релевантни сметководствени политики за 2017 година

Во 2017 година и пред транзицијата кон МСФИ 9, Друштвото ги класификува финансиските средства во следните категории:

- а) финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата
- б) заеми и побарувања

Класификацијата зависи од целите за коишто се стекнати овие средства. Раководството ја определува класификацијата на финансиските средства при првичното признавање.

Стандардните продажби и купувања на финансиски средства се признаваат на датумот на тргување, т.е. на датумот на кој Друштвото презело обврска за продажба или купување на средството. Инвестициите првично се признаваат по објективна вредност плус трансакциските трошоци за сите финансиски средства коишто не се прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата. Финансиските средства прикажани по објективна вредност преку

Белешки кон финансиските извештаи

добивката или загубата првично се признаваат по објективна вредност, а трансакциските трошоци се признаваат како трошок во добивката или загубата за годината.

На секој датум на извештајот за финансиска состојба, Друштвото проценува дали има објективни докази дека финансиското средство е оштетено. Постојат објективни докази за оштетување доколку како резултат на настани на загуба што се случиле по првичното признавање на средството има влијание на проценетите идни парични текови на финансиското средство или група на финансиски средства кои можат со сигурност да се проценат.

Загубите од оштетување на финансиски средства се признаваат во Добивката или загубата наспроти сметки за исправка за да се намали сегашната вредност се до депривирање на финансиското средство, кога нето сегашната вредност (вклучувајќи и било какви загуби од оштетување) се депривира од извештајот за финансиска состојба. Добивките или загубите при депривирањето се пресметуваат како разлика помеѓу приливите од продажба и нето сегашната вредност којашто е депривираена.

Финансиските средства престануваат да се признаваат (депривирање) кога правото да се примаат парични приливи од инвестицијата е истечено или пренесено и Друштвото ги има пренесено значајните ризици и придобивки од сопственоста.

(а) Финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата

Оваа категорија ги содржи оние финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата при нивното првично признавање. Финансиското средство е класификувано во оваа категорија доколку е така одредено од страна на раководството кое донесува одлуки за набавка и продажба врз основа на нивната објективна вредност во согласност со стратегијата за инвестирање на Друштвото за чување на вложувањата во сопственото портфолио се до моментот на појавување на поволни пазарни услови за нивна продажба.

Финансиските средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата последователно се прикажуваат по објективна вредност. Добивките и загубите коишто произлегуваат од промената на објективната вредност на финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата, се признаваат во добивката или загубата (Финансиски приходи/расходи) во периодот во кој настануваат.

Приходот од дивиденди од финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата, се признава во добивката или загубата кога е воспоставено правото на Друштвото да ја добие наплатата на истата и кога економските користи се веројатни.

(б) Заеми и побарувања

Заемите и побарувањата се недеривативни финансиски средства со фиксни или детерминирани плаќања кои не котираат на активниот пазар. Тие се вклучени во тековни средства, со исклучок на оние чие доспевање е по 12 месеци, по датумот од извештајот за финансиска состојба. Овие се класифицирани како нетековни средства.

Следниве ставки се вклучени во категоријата „заеми и побарувања“:

- парични средства и еквиваленти на паричните средства
- депозити над 3 месеци
- побарувања од купувачите
- побарувања од и заеми на трети лица
- заеми за вработени
- останати побарувања

Заемите и побарувањата првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Парични средства и еквиваленти на паричните средства

Паричните средства и еквивалентите на паричните средства се состојат од парични средства во благајна, парични средства во банка, депозити по видување и останати краткорочни високо ликвидни инвестиции со рок на доспеаност од три месеци или помалку.

Доколку се случи исправка на вредноста на парични средства и еквиваленти на паричните средства, истата ќе биде признаена во добивката или загубата (расходи од финансирање).

Белешки кон финансиските извештаи

Побарувања од купувачите и останати побарувања

Побарувањата од купувачите и останатите побарувања првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка намалени за исправка на вредноста заради оштетување. Исправката на вредност заради оштетување на побарувањата од купувачите и останатите побарувања се формира кога постојат објективни докази дека Друштвото нема да може да ги наплати сите доспеани износи согласно основниот договор. Значајните финансиски потешкотии на должникот, веројатноста дека ќе влезе во стечај или финансиска реорганизација и задоцнетото плаќање како и наплатата се сметаат за индикатори дека побарувањето е оштетено.

Доколку има објективни докази дека настанало оштетување на заеми и побарувања признаени по амортизирана вредност, износот на исправката на вредност се утврдува како разлика меѓу сегашната вредност на средството и сегашната вредност на предвидените идни парични текови (исклучувајќи ги идните кредитни загуби кои се уште не се случени) дисконтирани со оригиналната ефективна каматна стапка на финансиското средство (т.е. ефективната каматна стапка пресметана на првичното признавање). Сегашната вредност на средството е намалена со користење на сметка за исправка, а износот на загубата е признаен во добивката или загубата (Останати расходи од работењето - Исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања).

Политиката на Друштвото за групна проценка за оштетување се базира на старосната структура на побарувањата поради големиот број на релативно слични видови на купувачи.

За најголемите купувачи, странските купувачи, за корисниците на интерконекциски услуги, како и за купувачи кои се во процес на ликвидација или стечај, исправката е пресметана на индивидуална основа. Индивидуално вреднување исто така се врши во посебни околности.

Кога побарувањето од купувачот е ненаплатливо, се отпишува преку добивката или загубата (Останати оперативни трошоци - Исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања) со паралелно ослободување на кумулираната исправка на сметката за исправка на побарувањата од купувачите. Последователните враќања на износите претходно отпишани се пребиени со признаените исправки на вредност во добивката или загубата.

Доколку во некој последователен период износот на оштетувањето се намали и тоа намалување објективно може да се поврзе со настан кој настанал после признавањето на оштетувањето (како на пример подобрување во кредитниот рејтинг на должникот), претходно признаената загуба ќе биде вратена со корекција на сметката за исправка на побарувањата. Сегашната вредност на финансиското средство на датумот на кој се враќа загубата не смее да ја надмине амортизираната вредност која би била пресметана доколку оштетувањето не било признаено. Износот на вратената загуба ќе биде признаена во добивката или загубата како намалување на Останати расходи од работењето (Исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања).

Износите кои се должат кон и побаруваат од другите мрежни оператори се прикажани на нето основа во случаите каде постои право за пребивање и износите се подмируваат на нето основа (како на пример побарувањата и обврските поврзани со меѓународен сообраќај).

Заеми за вработени

Заемите за вработени првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Разликата помеѓу номиналната вредност на дадените заеми и првичната објективна вредност на заемите за вработени се признава како однапред платени користи на вработени, и ја намалува категоријата Заеми за вработени. Каматите од дадените заеми пресметани по методот на ефективна камата се признаваат како финансиски приходи, додека однапред платените користи на вработените се амортизираат како Трошоци за вработените рамномерно за времетраењето на заемот.

Загубите од исправката на вредноста на заемите за вработени, доколку се случат, се признаваат во добивката или загубата (трошоци за вработени).

2.3.2. Финансиски обврски

Обврски кон добавувачи и останати обврски

Обврските кон добавувачи и останати обврски (вклучувајќи ги и пресметаните трошоци) првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна

Белешки кон финансиските извештаи

каматна стапка. Заради краткиот рок на доспевање, сегашната вредност на обврските кон добавувачи и останатите обврски е приближна на нивната објективна вредност.

Долгорочните финансиски обврски првично се признаваат по објективна вредност и последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

2.4. Залихи

Залихите се искажуваат по вредност пониска од набавната или нето пазарна вредност. Нето пазарната вредност е проценета продажна цена во нормални услови на делување, намалена за проценетите трошоци за продажба.

Набавната вредност на залихите се евидентира според принципот просечни цени и ги вклучува трошоците настанати за нивна набавка и доведување на постојната состојба и локација.

Телефонските апарати врзани во промотивни активности, често се продаваат по пониска од набавната вредност за целите на добивање на нови претплатници со обврзувачки период за користење на услугата. Таквите загуби од продажба на опрема се евидентираат само при настанување на продажбата, бидејќи истите се продадени како дел од профитабилен договор за услуги со купувачот и доколку номиналната продажна цена е повисока од набавната вредност на телефонот. Доколку номиналната продажна цена е пониска од набавната, разликата веднаш се признава како исправка.

Загубите од исправката на залихите се признаваат во Останати расходи од работењето (Исправката на вредноста на залихите до нето продажна вредност).

2.5. Средства наменети за продажба

Средствата се класифицираат како средства наменети за продажба доколку повеќе не се потребни за идното работење на Друштвото, доколку се идентификувани за продажба и се очекува дека ќе бидат продадени во наредните 12 месеци. Овие средства се прикажани по пониската од сегашната вредност или објективната вредност намалена за трошоците за продажба. Амортизацијата престанува да се пресметува од денот кога средствата добиваат статус на средства наменети за продажба. Кога средствата се означени за продажба и утврдената објективна вредност е пониска од сегашната вредност, разликата се признава во добивката или загубата (Амортизација) како загуба од оштетување.

2.6. Недвижности, постројки и опрема

Недвижностите, постројките и опремата се прикажуваат по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација и загубите од оштетување (види белешка 2.8).

Набавната вредност на недвижностите, постројките и опремата се состои од набавната цена, вклучувајќи ја увозната царина и неповратните даноци за набавка, намалена за трговските попусти и работи и сите директни трошоци направени за средството да се доведе на локација и во услови неопходни за средството да биде способно за употреба на начин кој е одреден од раководството. Првичната проценка на трошоците за демантирање и отстранување на средството, како и за обновување на просторот (реставрација) на кој средството е лоцирано исто така се вклучени во набавната вредност ако стекнатата обврска може да биде признаена како резервирање согласно МСС 37-Резервирања, неизвесни обврски и неизвесни средства.

Набавната вредност на сопствено изградените средства ги вклучува трошоците за материјали и директна работна рака.

Во 2011 година беше донесен Закон за постапување со нелегално изградени објекти, според кој Друштвото ќе има одредени издатоци поврзани со добивање на целосна документација за базните станици и инфраструктурата на фиксната телефонија во согласност со применливите закони во Република Северна Македонија. Друштвото ги капитализира овие издатоци при нивното настанување. Издатоците што се капитализирани се вклучени во рамките на Недвижности, постројки и опрема (види белешка 11).

Последователни издатоци се вклучени во сегашната вредност на средството, или се признаени како посебно средство, единствено кога е веројатно дека идните економски користи поврзани со средството ќе се прелеат во Друштвото и кога трошокот на средството може да биде измерен веродостојно. Сегашната вредност на заменетиот

Белешки кон финансиските извештаи

дел се отпишува. Сите останати издатоци за поправки и одржување се признаваат во добивката или загубата како трошоци во периодот кога настануваат.

Кога средствата се расходуваат, набавната вредност и акумулираната амортизација се тргаат од сметководствената евиденција и загубата се признава во добивката или загубата како трошок за амортизација.

Кога средствата се продадени, набавната вредност и акумулираната амортизација се тргаат од сметководствената евиденција и добивката или загубата определена со споредување на приливот со сегашната вредност се признава во добивката или загубата (Останати оперативни приходи/трошоци).

Амортизацијата на недвижностите, постројките и опремата се признава во добивката или загубата на праволиниска основа во текот на проценетиот корисен век на траење на недвижностите, постројките и опремата. На недвижностите, постројките и опремата не им се пресметува амортизација се до моментот кога стануваат расположливи за употреба. Земјиштето не се амортизира. Корисниот век на недвижностите, постројките и опремата и остатокот на вредноста се ревидира, и се коригира ако е потребно, најмалку еднаш годишно. За повеќе детали околу влијанието на последната ревизија на корисниот век на групите на недвижности, постројки и опрема (види белешка 11).

Проценетиот корисен век на недвижностите, постројките и опремата е како што следи:

	2018	2017
	Години	Години
Згради	20-40	20-40
Надземни и кабелски линии	20-25	20-25
Телефонски централи	7-10	7-10
Базни станици	10	10
Компјутери	4-6	4-6
Мебел и друга канцелариска опрема	4-10	4-10
Возила	5-10	5-10
Останато	2-15	2-15

2.7. Нематеријални средства

Нематеријалните средства набавени од Друштвото се искажани по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација и загубите од оштетување (види белешка 2.8).

Последователните издатоци кај нематеријалните средства се капитализираат единствено кога ја зголемуваат идната економска корисност од нематеријалните средства содржани во специфични средства на кои што се однесуваат. Сите останати издатоци се третираат како трошоци во периодот кога настануваат. Нови софтверски модули, кои не може да се користат независно од постоечкиот софтвер (верзии), туку комбинирано со функционалностите на основната верзија и се имплементации на подобрен софтвер, кои се карактеризираат со систематски надградби, ревизии или проширувања на претходните верзии на постоечкиот софтвер претставуваат последователни трошоци за претходната верзија и се капитализираат доколку тие ги исполнуваат критериумите за капитализација, односно, доколку се совпаѓаат со креирањето на дополнителни функционалности. Како резултат на тоа, трошоците за верзиите се капитализираат како дел од основната верзија и се амортизираат заедно со остатокот од сегашната вредност во текот на преостанатиот корисен век на основниот софтвер. Ако постојат индикации дека софтверот ќе се користи подолго од тековниот корисен век како резултат на дополнително капитализирани трошоци, корисниот век на основната верзија на софтверот се ревидира, и доколку е применливо се продолжува.

Основните активности на Друштвото се во областа на фиксната и мобилната телефонија во Република Северна Македонија. Вообичаено, за овие активности потребно е стекнување на лиценци/права на користење на радиофреквенции, кои најчесто содржат иницијални надоместоци и годишни надоместоци. За секоја стекната лиценца/право на користење на радиофреквенција, Друштвото проценува дали износот на идните годишни надоместоци може веродостојно да се измери на почетокот на периодот на важност на лиценцата. Доколку Друштвото процени дека износот на идните годишни надоместоци може веродостојно да се измери, сегашната вредност на идните годишни надоместоци се капитализира како дел од набавната вредност на лиценцата, во спротивно ваквите надоместоци се признаваат како трошоци (Останати расходи од работењето) во периодот за кој се однесуваат.

Белешки кон финансиските извештаи

Корисниот век на концесијата и лиценците е одреден врз основа на договорите по основ на кои истите се стекнати и се амортизираат на праволиниска основа во текот на периодот на достапност на фреквенцијата за комерцијална употреба до крајот на првичната концесија или периодот за кој е добиена лиценцата. При одредувањето на корисниот век не се земаат во предвид периодите на обновување (види белешка 12).

Права за емитување на телевизиски содржини се капитализираат како нематеријални средства ако сите од наведените услови се остварени: сигурноста на испораката на содржината, нераскинлив рок на договорот од најмалку 12 месеци и тоа дека набавната вредност на правата може со сигурност да се процени. Права за емитување на телевизиски содржини се амортизираат во текот на времетраењето на договорите. Финансиските обврски кои произлегуваат од капитализираните права за емитување на телевизиски содржини се признаваат во извештајот за финансиската состојба како останати финансиски обврски. Амортизирањето на дисконтот се признава како Расходи од камати и се признаваат во категоријата Расходи од финансирање. Соодветно, одливот на парични средства по овој основ се признаваат како парични текови од финансиски активности.

Проценетиот корисен век е како што следи:

	2018	2017
	Години	Години
Софтвер и лиценци	2-5	2-5
Концесија	18	18
3G и 2G лиценци	10	10
4G лиценца	20	20

Амортизацијата на нематеријалните средства се признава во добивката или загубата на праволиниска основа во текот на проценетиот корисен век на траење на нематеријалните средства. Нематеријалните средства се амортизираат од датумот од кој се расположливи за употреба. Корисниот век на нематеријалните средства се ревидира, и се коригира ако е потребно, најмалку еднаш годишно (види белешка 12).

При одредување дали одредено средство кое инкорпорира елементи и на недвижност, постројки и опрема и на нематеријално средство треба да се евидентира според МСС 16 – Недвижност, постројки и опрема или како нематеријално средство според МСС 38 – Нематеријални средства, раководството користи проценка за да оцени кои елементи се позначајни и соодветно се признава истото.

2.8. Оштетување на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства

Средствата кои имаат неодреден век на користење не се предмет на амортизација и се тестирани годишно за оштетување.

Средствата кои се предмет на амортизација се проценуваат за оштетување кога постојат настани или промени во околностите кои индицираат дека нивната сегашна вредност не е иста со нивната надоместувачка вредност. Загубите од оштетување се признаваат за износите за кои сегашната вредност на средството го надминува неговиот надоместувачки износ. Надоместувачкиот износ претставува поголемиот износ од износот кој ја претставува реалната вредност на средството при продажба, намалена за трошоците и вредноста во употреба. За проценка на оштетување на средствата, истите се групираат на најниско можно ниво за кое може да се утврди независен паричен тек (cash-generating units - CGUs).

Загубите од оштетување се признаваат во добивката или загубата (Амортизација). Нефинансиските средства кои претрпеле оштетување се ревидираат еднаш годишно за да се утврди можното враќање на оштетување.

2.9. Резервирања и неизвесни обврски

Резервирањата се признаваат кога Друштвото има сегашна законска или конструктивна обврска како резултат на изминати настани и е веројатно дека ќе настане одлив на средства со цел да се подмири оваа обврска и кога е можно да се направи веродостојна проценка на износот на обврската.

Резервирањата се мерат и евидентираат како најдобра можна проценка на износот кој е потребен да се подмири сегашната обврска на датумот на извештајот за финансиска состојба. Проценката може да се пресмета како

Белешки кон финансиските извештаи

пондериран просек од очекуваните потенцијални исходи или, исто така, може да биде еден исход со најголема веројатност. Резервирањата се признаени во добивката или загубата на соодветен трошок кој одговара на природата на резервирањето.

За неизвесните обврски не се врши резервирање. Неизвесна обврска е можна обврска која произлегува од минат настан и чиешто постоење ќе биде потврдено само со случување или не случување на еден или повеќе несигурни идни настани кои не се во целост под контрола на ентитетот, или сегашна обврска кој произлегува од минат настан но не е признаена бидејќи не е веројатно дека ќе има одлив на ресурси кои вклучуваат економски користи за исплата на таа обврска или не може да се направи веродостојна проценка на износот на обврската.

2.10. Акционерски капитал

Обичните акции се класифицирани во акционерскиот капитал.

2.11. Сопствени акции

Кога Друштвото купува сопствени акции, износот кој е платен, вклучувајќи ги и директните променливи трошоци (намалени за данок на добивка), е намален од запишаниот капитал на акционерите како сопствени акции се додека акциите не се отповикани или повторно издадени. Кога сопствените акции повторно се издаваат состојбата на сопствени акции се намалува за вредноста по која што се купени акциите, а се зголемува капиталот, додека добивката или загубата се признаваат во капиталот (Акумулирана добивка). Трансакциите поврзани со сопствените акции се евидентираат на денот на трансакцијата.

2.12. Останати резерви

Согласно локалната законска регулатива, Друштвото беше обврзано да издвојува минимум 15 проценти од нето добивката за годината како законска резерва се додека резервите не достигнат износ кој е еднаков на една петтина од основната главнина. Со измените на Законот за трговски друштва во сила од 1 јануари 2013 година Друштвото е обврзано да издвојува минимум 5 проценти од нето добивката за годината во согласност со усвоените меѓународни стандарди за финансиско известување објавени во "Службен весник на Република Северна Македонија", како законска резерва се додека резервите не достигнат износ кој е еднаков на една десеттина од основната главнина. Овие резерви се наменети за покривање на загуби и не се распределуваат на акционерите, освен во случај на банкротирање на Друштвото.

2.13. Приходи

Приходите од продажбите на услуги и опрема (видете белешка 17) се прикажуваат без ДДВ и попусти. Сметководствените политики на Друштвото се променија во однос на сметководството за приходи од 2017 во 2018 година со преминот од МСС 18 и МСС 11 кон МСФИ 15 и истите се обелоденети подолу.

Според МСС 18

Приходот од продажба на стоки (опрема) се признава кога ризиците и користите од сопственоста се пренесуваат на купувачот, наплатата на надоместокот е веројатна, поврзаните трошоци и можното враќање на стоките може да се проценат веродостојно, не постои континуирана вклученост на менаџментот кај стоките, а износот на приходот може веродостојно да се измери. Времето на пренос на ризици и користи од сопственоста варира во зависност од поединечните услови од договорот. Приходот од продажба на стоки се мери без поврат, трговски попусти и количински рабати.

Друштвото го признава приходот од обезбедување услуги пропорционално со фазата на довршеност на услугата на датумот на известување. Методот на проценка на фазата на довршеност зависи од видот на услугата.

Според МСФИ 15

Основниот принцип на МСФИ 15 е компаниите да го признаваат приходот за да се отслика трансферот на стоки или услуги до купувачите во износи кои го одразуваат надоместокот (односно, плаќањето) на кој компанијата очекува да има право за размена на тие стоки или услуги.

Белешки кон финансиските извештаи

Приходот треба да се признае ако е веројатно дека Друштвото ќе го наплати надоместокот на кој ќе има право во замена за стоките или услугите кои ќе бидат пренесени на купувачот

Приходот се признава кога или како што обврските за извршување ќе се исполнат преку пренесување на контролата на ветените стоки или услуга на купувачот. Контролата или се префла со текот на времето или во одреден момент од времето, што влијае на тоа кога ќе се евидентира приходот.

Како практично решение, Друштвото го применува упатството на група на договори со слични карактеристики наместо на еден договор со купувач. Пристапот на портфолио е прифатлив ако Друштвото разумно очекува дека ефектот од примената на пристапот на портфолио на група договори или група на обврски за извршување материјално не би се разликувал од тоа ако секој договор или обврска за извршување се земат предвид посебно. Тоа значи дека портфолио на договор со слични карактеристики не мора да има хомогени производи вклучени во овие договори.

Транзиција

Друштвото ја искористи опцијата за модифициран ретроспективен пристап при првична примена, односно, договорите коишто не беа завршени до 1 јануари 2018 година беа евидентирани како да биле признаени во согласност со МФСИ 15 од самиот почеток. Кумулативниот ефект којшто произлегува од транзицијата беше признаен како корекција за почетниот биланс на Акумулираната добивка во 2018 година. Споредбените аспекти со претходната година не се корегирани. МФСИ 15 подразбира дека приходите се признаваат порано, а трошоците се признаваат подоцна за договори коишто сеуште не се завршени, а се склучени до 1 јануари 2018 година. Сепак, со оглед на тоа дека сметководствените ефекти од преминот кон новиот стандард беа признаени директно во Акумулираната добивка, единствените ефекти врз извештајот за сеопфатна добивка во 2018 година беа поврзани со промени во времето кога се реализирани приходите и трошоците.

Главни принципи:

- Доколку Друштвото работи со пренесување стоки или услуги на купувач пред истиот да го плати надоместот или пред да доспее плаќањето, Друштвото ќе го евидентира договорот како средство од договор, не вклучувајќи ги износите евидентирани како побарување. Договорно средство претставува право на Друштвото на надомест во замена за стоките или услугите коишто Друштвото му ги пренело на купувачот.
- Во случај на аранжмани што опфаќаат повеќекратни елементи (на пример, договор за мобилна телефонија плус мобилен уред) со субвенционирани производи коишто се доставуваат однапред, поголем дел од вкупниот надомест се должи на компонентата којашто е доставена однапред (мобилен уред), за што е задолжително предвремено признавање на приходите. Ова доведе до признавањето на нешто што е познато како средство од договори - побарување коешто произлегува од договор со купувач којшто сеуште не стапил законски во сила - во извештајот за финансиската состојба.
- Истовремено, тоа резултираше со повисоки приходи од продажбата на добра и стоки и со пониски приходи од обезбедување услуги.
- Трошоците за продажните провизии (трошоци за стекнување купувачи) треба да бидат капитализирани во ставката за трошоци од договори во рамките на извештајот за финансиската состојба и признаени во текот на проценетиот период на задржување на купувачот.
- Подоцнежното признавање на приходите е задолжително во случаите кога се доделени "материјални права", како што е понудата на дополнителни попусти за идни купувања на идни производи.
- Обврските од договори (коишто, како одложени приходи, веќе биле признаени како обврски во минатото, а со транзицијата се рекласифицирани) сега се пребиваат со средствата од договори за секој договор со купувач.
- За целите на утврдување дали Друштвото продава производи за сопствена сметка (налогодавател = бруто приходи) или за сметка на трети лица (посредник = нето приходи), не беше направена материјална промена.
- Значителна компонента на финансирање не се зема предвид во однос на износот и времето на признавањето на приходите доколку периодот помеѓу пренесувањето на ветените стоки или услуги на купувачот и плаќањето од страна на купувачот за таквите стоки или услуги е една година или помалку.

Белешки кон финансиските извештаи

- Доколку ветувањето да се додели одредена лиценца е одделно од другите ветени стоки или услуги во договорот, тогаш ветувањето да се додели лиценца претставува посебна обврска за извршување и Друштвото ќе утврди дали лиценцата ќе му се пренесе на купувачот во конкретно време или со текот на времето.

2.13.1. Приходи од фиксна и мобилна телефонија

Приходот првенствено произлегува од услуги обезбедени на претплатниците и останати трети лица кои ја користат телекомуникациската мрежа и од продажба на опрема.

Договорите со претплатниците вообичаено вклучуваат продажба на опрема, месечна претплата и реализиран говорен, интернет, податочен или мултимедијален сообраќај.

Приходите од сообраќај се признаваат според искористените минути и договорените надоместоци намалени за одобрените попусти, додека приходите од претплата и услуги со фиксен надомест се признаваат во периодот за кој се однесуваат.

Друштвото им овозможува на купувачите теснопојасен и широкопојасен пристап до неговата фиксна, мобилна и телевизиска мрежа.

Приходите од услуги со премиум тарифа (говорни и неговорни) се признаваат на бруто основа кога обезбедувањето на услугите преку мрежата е одговорност на Друштвото, при што Друштвото ги утврдува цените на овие услуги и ги сноси значителните ризици за овие услуги, што се инаку претставени на нето основа.

Купувачите можат исто така да купат припејд картички за мобилен, јавни говорници и интернет кредити („припејд картички“) кои им овозможуваат на тие купувачи да ја користат телекомуникациската мрежа за одреден временски период. Купувачите мора да платат за ваквите услуги на денот на купувањето на припејд картичката. Приходите од продажба на припејд картички се признаваат при користењето на картичките или кога рокот на користење на картичката е поминат со неискористен сообраќај.

Трети лица кои се купувачи на телекомуникациската мрежа ги вклучуваат роаминг клиентите од други даватели на услуги и останати даватели на телекомуникациски услуги коишто ја користат мрежата за терминирање или транзитирање на телефонски разговори во мрежата. Овие приходи од големопродажен (дојдовен) сообраќај се признаваат во периодот на користење на мрежата. Дел од приходите најчесто се плаќаат на други оператори (интерконекции) за употреба на нивните мрежи, каде што е применливо. Приходите и трошоците за овие телефонски разговори кои терминираат или транзитираат се прикажани на бруто основа во овие финансиски извештаи бидејќи Друштвото е основен давател на овие услуги притоа користејќи ја сопствената мрежа и слободно дефинирајќи ги цените на услугите, и се признаани во периодот на користење на мрежата.

Според МСС 18

Друштвото ги смета различните елементи од овие аранжмани како посебни процеси на заработка и ги класифицира приходите за секој од резултатите во категории со користење на методот на резидуална вредност за секој елемент. Овие единици се идентификувани и одделени, бидејќи тие имаат вредност и поединечно, и не се продаваат само во пакет, туку и посебно. Оттука, Друштвото ги признава приходите за сите овие елементи со користење на методот на резидуална вредност, односно износот на надоместот што е алоциран на испорачаните елементи од аранжманите е еднаков на разликата помеѓу вкупниот надомест и објективната вредност на неиспорачаните елементи. Меѓутоа, приходите што може да се алоцираат на испорачана ставка се ограничени на износот што не зависи од испораката на дополнителни ставки (износ кој не е зависен од некој иден настан). Приходот што треба да се признае е ограничен од добиениот износ што не зависи од неиспорачаните елементи од договорот. Приходите од услуги од фиксна и мобилна телефонија се признаваат во моментот кога услугите се обезбедени во согласност со договорните услови. Приходите и трошоците поврзани со продажбата на телекомуникациска опрема и дополнителна опрема се признаваат кога производите се доставени, под услов да нема неисполнети обврски коишто влијаат на конечното прифаќање на договорот од страна на купувачот. Доколку согласно со условите за плаќање опремата е продадена на повеќе од 12 рати, износот на приходите веднаш се признава според сегашната вредност на ратите.

Според МСФИ 15

Договорите што се склучуваат со купувачите честопати користат вкрстени субвенции за две или повеќе компоненти. Типичен пример е кога мобилните телефони се продаваат по цена што е значително пониска од пазарната вредност во пакет со договор за услуги за период од 24 месеци. Од комерцијална гледна точка, субвенцијата за мобилниот телефон се компензира со надоместот за услугата.

Белешки кон финансиските извештаи

Со барањето за корекција (наречено и „основна корекција“) вкрстената субвенција или вкупниот попуст за пакетот мора да се алоцира на поединечните компоненти на пакетот со цел приходот генерално да ја одразува објективната вредност на стоката и/или услугата, а попустот за пакетот соодветно да се дистрибуира врз основа на релевантни поединечни продажни цени.

Приходот се утврдува за секоја компонента со дистрибуирање на цената на трансакцијата на поединечните компоненти пропорционални на нивните релевантни поединечни продажни цени.

2.13.2. Приходи од интегрирани решенија и ИТ

Договорите за мрежни услуги се состојат од инсталација и управување со комуникациски мрежи за купувачите. Приходите од говорни и податочни услуги кои произлегуваат од таквите договори се признаваат кога услугите се искористени од страна на купувачот.

Според МСС 18

Приходите од договори за системска интеграција кои бараат доставување на прилагодени производи и/или услуги генерално се покриени со договори со фиксни цени и приходите се признаваат врз основа на процент на довршеност земајќи го превид односот на направените трошоци за извршената работа во врска со договорот и проценетите вкупни трошоци од договорот.

Приходите од продажбата на хардвер се признаваат кога ризикот од сопственоста значително ќе се пренесе на купувачот, под услов да не постојат неисполнети обврски кои влијаат на конечното прифаќање на договорот од страна на купувачот. Било какви трошоци во однос на овие обврски се признаваат кога соодветниот приход е признаен.

Приходите од договори за изградба се евидентираат со употреба на метода на процент на довршеност. Степенот на довршеност се утврдува врз основа на трошоците направени до тој датум во однос на проценетите вкупни трошоци. Побарувањата од договори за изградба се класификуваат во извештајот за финансиската состојба како Побарувања од купувачи и останати средства.

Според МСФИ 15

Друштвото ја пренесува контролата врз стоките и услугите во тек на одреден период, што значи дека ја исполнува обврската за извршување во тек на одреден период, доколку е исполнет еден од следниве критериуми:

- купувачот истовремено ги добива и консумира користите што се обезбедени од извршувањето на Друштвото во моментот на извршување
- Извршувањето на Друштвото ги создава или ги подобрува средствата кои се под контрола на купувачот во текот на процесот на создавање или подобрување
- Извршувањето на Друштвото не создава средство кое има алтернативна употреба за Друштвото и Друштвото има извршно право на плаќање за извршеното до тој датум.

Доколку обврската за извршување не се исполнува со текот на времето, Друштвото ја исполнува обврската за извршување во одреден момент.

Приходите од продажба на хардвер или наеми слични на продажба се признаваат во моментот кога купувачот добива контрола над производот.

За да се утврди напредокот на извршувањето Друштвото го применува методот на влез (инпут). Друштвото ги признава приходите врз основа на напорите или влезните активности на Друштвото во насока на исполнување на обврската за извршување (потрошени ресурси, работни часови, направени трошоци, поминато време или работни часови на машината) поврзани со вкупните очекувани влезни активности (инпути) за цели на исполнување на обврската за извршување.

2.14. Користи за вработените

2.14.1. Пензиски и останати краткорочни обврски кон вработените

Друштвото во текот на своето нормално работење врши исплати во корист на своите вработени за пензиско, здравствено и социјално осигурување како и персонален данок коишто се пресметуваат според важечките законски

Белешки кон финансиските извештаи

стапки кои се на сила во текот на годината врз основа на нивните бруто плати. Надоместокот за годишен одмор исто така се пресметува според локалното законодавство. Друштвото ги исплаќа овие придонеси кон државните и приватните фондови. Трошокот за овие исплати се прикажува на товар на добивката или загубата во истиот период како и трошокот за плата. Не е направено резервирање за надоместок за неискористен годишен одмор бидејќи согласно локалната законска регулатива, работодавачот е обврзан да обезбеди услови, а вработениот да го искористи годишниот одмор во рамките на една година. Ова исто така се применува како политика на Друштвото и во согласност со историските податоци вработените ги користат нивните годишни одмори во рамките на едногодишниот законски рок. Друштвото не работи со ни една друга пензиска програма или план за пост пензиски користи и според тоа нема никаква обврска во однос на пензиите. Друштвото има договорна обврска да им исплати на вработените три просечни плати во Република Северна Македонија на денот на нивното пензионирање според Колективниот договор меѓу Друштвото и Синдикатот на вработените во Друштвото за кои е признаена соодветна обврска во финансиските извештаи, мерена според сегашната вредност на три просечни плати заедно со корекциите вклучени во актуарската пресметка. Обврската за дефинираната корист се пресметува на годишно ниво од страна на независни актуари со користење на методот на кредитирање на проектирана единица. Сегашната вредност на обврската за дефинираната корист е определена со дисконтирање на проценетите идни парични одливи со користење на каматни стапки на високо квалитетни обврзници, кои се деноминирани во валута во која ќе бидат платени надоместоците. Исто така, Друштвото нема обврска да обезбедува понатамошни користи на тековните и поранешните работници.

2.14.2. Бонус планови

Друштвото признава обврски и трошоци за бонуси земајќи ги во предвид финансиските и оперативните резултати. Друштвото признава резервирања кога е обврзано со договор или кога има практика во минатото која резултирала во конструктивна обврска.

2.14.3. Користи поради прекин на вработувањето

Користите поради прекин на вработувањето се исплаќаат во случај кога престанува работниот однос на вработениот пред датумот на неговото нормално пензионирање, или доколку вработениот прифати доброволно прекинување на работниот однос во замена за овие користи. Друштвото ги признава користите поради прекин на вработувањето доколку престане работниот однос на вработените врз основа на детален формален план без можност за отповикување или во случај доколку Друштвото понуди опција на вработените за доброволно прекинување на работниот однос.

2.15. Маркетинг трошоци

Маркетинг трошоците се евидентираат кога ќе се случат. Маркетинг трошоците се прикажани во белешка 19.

2.16. Даноци

2.16.1. Данок на добивка

Во согласност со одредбите на Законот за данок на добивка, даночната основица е добивката којашто е остварена во текот на фискалната година зголемена за непризнаените трошоци и намалена за даночно ослободените приходи (односно дивиденди за кои плаќачот веќе бил оданочен), при што стапката на данокот на добивка изнесува 10%. Во согласност со ова данокот на добивка за годината беше пресметан и евидентиран во Извештајот за сеопфатна добивка.

2.16.2. Одложен данок

Одложениот данок се признава според методот на обврски во финансиските извештаи, за износот на привремените разлики помеѓу сегашната вредност на средствата и обврските за цели на финансиско известување и вредноста користена за даночни цели. Одложен данок не се пресметува доколку произлегува од иницијално признавање на средство или обврска од трансакција, која не е деловна комбинација и која во времето на признавање нема влијание ниту врз сметководствената ниту врз даночната добивка. Одложениот данок е пресметан користејќи ја стапката на данокот на добивка која е донесена или значително донесена на денот на финансиските извештаи и се очекува да е применлива кога одложените даночни средства се реализирани или кога одложените даночни обврски се платени.

Белешки кон финансиските извештаи

Одложени даночни средства се признаваат кога постои веројатност дека идни оданочиви добивки (или поврат на одложени даночни обврски) ќе настанат, во кој случај тие средства ќе може да се искористат.

Побарувањата и обврските од одложени даноци на добивка се пребиваат кога има законско право за пребивање на тековни даночни средства со тековни даночни обврски и кога побарувањата и обврските од одложените даноци од добивка се поврзани со даноци на добивка кои се наплатуваат од страна на истата даночна власт од даночен ентитет или различни даночни ентитети кога постои намера салдата да се исплатат на нето основа.

2.17. Наеми

2.17.1. Оперативен наем - Друштвото како наемодавател

Средствата дадени под наем на клиенти преку оперативни наеми се вклучени во Недвижности, постројки и опрема во извештајот за финансиска состојба. Тие се амортизираат во текот на нивниот корисен век на конзистентна основа со слични основни средства. Приходите од наем се признаваат на праволиниска основа за време на траење на наемот.

2.17.2. Оперативен наем - Друштвото како наемател

Трошоците кои произлегуваат од оперативен наем се признаваат во добивката или загубата на праволиниска основа за време на траење на наемот.

2.18. Добивка по акција

Добивка по акција се пресметува со делење на добивката кој се однесува на имателите на акции на Друштвото за периодот со просечниот број на важечки обични акции.

2.19. Дистрибуција на дивиденда

Дивидендите се признаваат како обврска, при што се намалува капиталот, во финансиските извештаи на Друштвото во периодот кога се одобрени од страна на акционерите на Друштвото.

2.20. Сегменти

Оперативните сегменти на Друштвото се базираат на деловните сегменти, деловен, резиденцијален, големопродажен сегмент и останато, што е во согласност со интерните извештаи доставени до главниот извршен носител на одлуки, Главниот извршен директор (ГИД) кој добива совети од Менаџмент Колегиум на Друштвото (МК). ГИД е одговорен за алокација на ресурсите, и оценување на остварувањата на оперативните сегменти. Сметководствените политики и принципите на мерење на оперативните сегменти се исти со тие на Друштвото, опишани во делот Значајни сметководствени политики (види белешка 2). Во финансиските извештаи известувањето за сегментите на Друштвото се врши на начин којшто е конзистентен со интерното известување.

Приходите на оперативните сегменти вклучуваат приходи од надворешни корисници и нема внатрешен приход генериран од останатите сегменти.

Резултатите на Оперативните сегменти ГИД и МК ги надгледуваат преку Директна маргина која е дефинирана од страна на Друштвото како приходи намалени за директни трошоци намалени за исправката на вредноста на побарувања од купувачи и останати средства.

ГИД и МК не ги надгледуваат средствата и обврските на ниво на сегменти.

2.21. Споредбени информации

Со цел да се одржи конзистентност со прикажувањето во тековната година одредени ставки во финансиските извештаи и придружните белешки може да се рекласифицирани за цели на споредливост. Материјалните промени, се детално опишаните во соодветните белешки, доколку постојат.

Белешки кон финансиските извештаи

3. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИОТ РИЗИК

3.1. Финансиски фактори на ризик

Друштвото не применува сметководство за заштита од ризик на своите финансиски инструменти, сите добивки и загуби се признаваат во добивката или загубата. Во основа Друштвото е изложено на кредитен ризик поврзан со неговите финансиски средства и ризици од движењето на курсевите, каматните стапки и пазарните цени, кои влијаат на објективната вредност и/или паричните текови што произлегуваат од финансиските средства и обврски. Управувањето со финансискиот ризик има за цел да ги ограничи овие пазарни и кредитни ризици преку континуирани оперативни и финансиски активности.

Деталните објаснувања на ризиците, управувањето со истите како и сензитивните анализи се дадени подолу. Сензитивните анализи вклучуваат потенцијални промени во добивката пред оданочување. Потенцијалните влијанија кои се обелоденети (намалени за данокот) се исто така применливи на капиталот и резервите на Друштвото.

3.1.1. Пазарен ризик

Пазарниот ризик се дефинира како „ризик дека објективната вредност или вредноста на идните парични текови на финансискиот инструмент ќе варираат како резултат на промени во пазарните цени“ и вклучува каматен ризик, валутен ризик и други ценовни ризици.

Бидејќи голем дел од приходите и расходите на Друштвото се во денари, функционалната валута на Друштвото е денарот, и како резултат на тоа целта на Друштвото е да се сведе на минимум нивото на финансиски ризик во поглед на денарот.

За презентирање на пазарните ризици, МСФИ 7 бара сензитивни анализи кои ги покажуваат ефектите од хипотетичните промени на релевантните варијабли на ризикот врз добивката или загубата и акционерскиот капитал. Периодичните влијанија се утврдуваат со поврзување на хипотетичните промени во варијаблите на ризикот врз состојбата на финансиските инструменти на датумот на извештајот за финансиска состојба. Состојбите на датумот на извештајот вообичаено се репрезентативни за годината, како целина, затоа влијанијата се пресметуваат со користење на состојбите на крајот на годината претпоставувајќи дека состојбите биле конзистентни во текот на периодот на известување. Методите и претпоставките кои се користат во сензитивните анализи, се ажурирани за да ја одразуваат тековната економска ситуација.

а) Валутен ризик

Функционална валута на Друштвото е македонскиот денар.

Изложеноста на валутен ризик на Друштвото е поврзана со поседување на депозити во банки кои се деноминирани во странска валута и од оперативни активности на приходи од и плаќања кон меѓународни телекомуникациски оператори како и издатоците за недвижности, постројки и опрема и нематеријални средства коишто произлегуваат од обврски кон добавувачи од странски земји.

Девизната валута од која произлегува овој ризик првенствено е ЕУР. Друштвото користи парични депозити во странски валути претежно во ЕУР и парични депозити во МКД со девизна клаузула со цел заштита од странски валутен ризик во согласност со расположливите понуди на банките. Друштвото управува со изложеноста на ризик од курсни стапки од нето обврски преку одржување на повисок износ на депозити во ЕУР.

Сензитивната информација за валутниот ризик која се бара според МСФИ 7 е ограничена на ризиците коишто произлегуваат од финансиски инструменти деноминирани во валути кои се различни од функционалната валута во која се мерат.

На 31 декември 2018 година, доколку МКД би бил 1% послаб или посилен во споредба со ЕУР, на нето основа добивката би била пониска или повисока за МКД 6.945 илјади, соодветно. На 31 декември 2017 година, доколку МКД би бил 1% послаб или посилен во споредба со ЕУР, на нето основа добивката би била пониска или повисока за МКД 8.251 илјади, соодветно. На 31 декември 2018 година, доколку МКД би бил 10% послаб или посилен во споредба со УСД, на нето основа добивката би била пониска или повисока за МКД 663 илјади соодветно. На 31 декември 2017 година, доколку МКД би бил 10% послаб или посилен во споредба со УСД, на нето основа добивката би била повисока или пониска за МКД 2.466 илјади соодветно.

б) Каматен ризик

Белешки кон финансиските извештаи

Каматниот ризик е ризик дека објективната вредност или идните парични текови на финансискиот инструмент ќе се променат како резултат на промени во каматните стапки на пазарот.

Промената во каматните стапки и каматните маргини можат да влијаат врз финансиските трошоци и повратот на финансиските инвестиции.

Друштвото го минимизира каматниот ризик преку дефинирање на фиксни каматни стапки во периодот на валидност на определени финансиски инвестиции. Од друга страна, орочените депозити можат да бидат предвреме повлечени бидејќи договорите содржат одредба дека банката ќе пресмета и исплати камата по каматна стапка која е важечка на најблискиот период на доспевање на депозитот и во согласност со каматната стапка наведена во понудата.

Доколку значајно се зголемат пазарните каматни стапки, депозитот може да биде повлечен и заменет со нов депозит со поповолни каматни стапки за Друштвото со најниски можни трошоци.

Инвестициите се ограничени на форми на финансиски инвестиции со релативно низок ризик во очекување на објективен принос во однос на претпоставениот ризик.

Друштвото нема варијабилни каматносни обврски, но има ризик од каматните стапки во поглед на паричните депозити во банки и заемите кон вработените. Друштвото нема политика за заштита од каматниот ризик. Промените кај пазарните каматни стапки влијаат врз каматата добиена од депозитите во банки.

На 31 декември 2018 година, Друштвото имаше депозити (вклучувајќи и депозити по видување) и парични средства во банки во износ од МКД 1.254.440 илјади, при што пораст од 1% на пазарните каматни стапки ќе предизвикало зголемување (*ceteris paribus*) од приближно МКД 12.544 илјади на каматата која се добива на годишно ниво, додека слично намалување би предизвикало исто такво намалување во добиената камата. На 31 декември 2017 година, Друштвото имаше депозити (вклучувајќи и депозити по видување) и парични средства во банки во износ од МКД 1.185.636 илјади, при што пораст од 1% на пазарните каматни стапки ќе предизвикало зголемување (*ceteris paribus*) од приближно МКД 11.856 илјади на каматата која се добива на годишно ниво, додека слично намалување би предизвикало исто такво намалување во добиената камата.

в) Друг ценовен ризик

Инвестициите на Друштвото се во акционерски капитал на други ентитети што јавно тргуваат на македонската берза, како на официјалниот така и на редовниот пазар. Раководството постојано го следи портфолиото на инвестициите во акционерски капитал врз основа на фундаментални и технички анализи на акциите. Сите одлуки за купување и продавање ги одобруваат соодветните тела на Друштвото. Во согласност со стратегијата на Друштвото, инвестициите во рамките на портфолиото се чуваат до моментот кога ќе се создадат поволни услови на пазарот за продажба на истите.

Како дел од презентирањето на пазарните ризици, МСФИ 7 исто така бара обелоденувања за тоа како хипотетичките промени во варијабилите на ризикот влијаат на цената на финансиските инструменти. На 31 декември 2018 година и 31 декември 2017 година Друштвото има инвестиции кои би можеле да бидат засегнати од варијабилите на ризикот како што се берзанските цени.

На 31 декември 2018 година Друштвото има МКД 103.306 илјади инвестиции во акционерски капитал на други ентитети кои што јавно се тргуваат на македонската берза, при што пораст од 20% на пазарните цени би предизвикал (*ceteris paribus*) добивка од МКД 20.661 илјади, додека слично намалување би предизвикало исто таква загуба во добивката или загубата. Износот на инвестиции во акционерски капитал на други ентитети кои јавно се тргуваат на македонската берза на 31 декември 2017 година изнесува МКД 63.925 илјади, при што пораст од 20% на пазарните цени би предизвикал (*ceteris paribus*) добивка од МКД 12.785 илјади, додека слично намалување би предизвикало исто таква загуба во добивката за годината.

3.1.2. Кредитен ризик

Кредитен ризик се дефинира како ризик дека една страна на финансиски инструмент ќе предизвика финансиска загуба за другата страна со тоа што нема да исполни одредена обврска.

Друштвото е изложено на кредитен ризик од своите оперативни активности и од одредени финансиски активности.

Ограничувањата на соработниците се одредуваат врз основа на доставените банкарски гаранции во согласност со пазарните услови на оние банки кои сакаат да издадат банкарска гаранција. Вкупниот износ на банкарските

Белешки кон финансиските извештаи

гаранции кои ќе бидат обезбедени треба да го покрие износот на проектираните слободни парични средства на Друштвото.

Во однос на финансиските активности трансакциите примарно се склучуваат со соработници (банки) кои имаат кредитен рејтинг од најмалку BBB+ (или еквивалентен кредитен рејтинг) или каде што соработникот има доставено банкарска гаранција каде што банката гарант треба да биде со кредитен рејтинг од BBB+ (или еквивалентен кредитен рејтинг).

Одлуките за депонирање се прават врз основа на следните приоритети:

- Да се депонира во банки (банки со кои Дојче Телеком АД најчесто соработува, доколку е возможно) со обезбедена банкарска гаранција од банките со најдобар рејтинг и најдобар квалитет на банкарска гаранција,
- Да се депонира во банки со обезбедена банкарска гаранција од банки со понизок рејтинг и послаб квалитет на банкарската гаранција,
- По усогласување и договор со матичното друштво овие правила може да бидат променети за да се обезбеди целосна покриеност на кредитниот ризик. Доколку вкупниот износ на депозити не може да се пласира во банки покриени со банкарска гаранција со најмалку BBB+ рејтинг (или еквивалентен кредитен рејтинг), тогаш депозитите ќе се пласираат во локални банки без банкарска гаранција.

Процесот на управување со кредитни ризици од оперативни активности вклучува превентивни мерки како што се проверка на кредибилитет и превентивни забрани, корективни мерки во текот на законските односи како на пример активности за опоменување и исклучување, соработка со агенции за наплата и наплата по законски односи како што се процеси на тужење, судски постапки, вклучување на извршната единица и факторинг. Задоцнетите плаќања се следат преку постапка за проследување на долг врз основа на видот на корисникот, кредитната класа и износот на долгот.

Кредитниот ризик се контролира преку проверка на кредибилитет - што утврдува дека корисникот нема долг и кредитната вредност на корисникот и преку превентивни забрани - што го утврдува кредитниот лимит врз основа на претходните приходи од сообраќај генерирани од корисникот.

Друштвото нема значајна концентрација на кредитен ризик кон поединечна странка или кон група на странки кои имаат слични карактеристики.

Процедурите на Друштвото обезбедуваат на перманентна основа дека продажбата се извршува на корисници со соодветна кредитна историја и дека не се надминува лимитот за изложување на кредитен ризик.

Максималната изложеност на кредитен ризик е презентирана преку сегашната вредност на финансиските средства во Извештајот за финансиска состојба. Последователно на тоа, Друштвото смета дека неговата максимална изложеност на кредитен ризик е претставена со износот на побарувањата намалени за признаената исправка на вредноста и износот на депозитите во банки на денот на Извештајот за финансиска состојба.

Најголемата вредност на депозит во 2018 година е МКД 491.960 илјади деноминирани во ЕУР 8.000 илјади (2017: МКД 430.435 илјади деноминирани во ЕУР 7.000 илјади). Дополнително Друштвото има депозити во 1 домашна банка (2017: 1 домашна банка). Друштвото има обезбедено залог (гаранција) што го намалува кредитниот ризик за нивото на депонираниот износ во соодветната банка.

3.1.3. Ризик за ликвидност

Ризикот за ликвидност е ризик дека ентитетот може да наиде на тешкотии за подмирување на обврските поврзани со финансиските обврски.

Ризик за ликвидност се дефинира како ризик дека Друштвото нема да биде во можност навремено да ги подмири или исполни своите обврски.

Инвестициското портфолио треба да остане доволно ликвидно со цел да се задоволат сите оперативни барања кои можат разумно да се предвидат. Ова е постигнато со структурирање на портфолиото така да финансиските инструменти доспеваат истовремено со потребата од парични средства за задоволување на предвидените потреби.

Политика на Друштвото е да одржува вишок на парични средства и еквиваленти на паричните средства за подмирување на обврските во догледна иднина. Секој вишок на парични средства е депониран во комерцијалните банки.

Белешки кон финансиските извештаи

Процесот за управување со ликвидноста на Друштвото вклучува предвидување на паричните текови од главните валути и разгледување на нивото на потребните ликвидни средства земајќи ги предвид податоците од бизнис планот, наплатите и одливот. Месечните, полугодишните и годишните парични проекции се изготвуваат и ажурираат на дневна основа.

Табелите подолу ги прикажуваат обврските на 31 декември 2018 и 2017 година според преостанатите договорни рокови на доспевање. Износите наведени во табелата за доспевање се договорните недисконтирани парични текови. Таквите недисконтирани парични текови се разликуваат од износите вклучени во извештајот за финансиска состојба бидејќи износот во извештајот за финансиска состојба е врз основа на дисконтирани парични текови. Бидејќи финансиските обврски се плаќаат од паричните текови генерирани од редовно работење, анализата за доспеаност на финансиските средства на крајот на периодот на известување (во споредба со финансиските обврски) не би била корисна, затоа не е вклучена во табелите подолу.

Структурата на финансиските обврски на Друштвото според доспеаноста заклучно со 31 декември 2018 година е како што следи:

Во илјади денари	Вкупно	Доспеани или	Од 1 до 3	Од 3 до 12	Од 12 месеци до
		доспеваат за помалку од 1 месец			
Обврски кон добавувачи	1.575.464	882.431	690.795	1.666	572
Обврски кон поврзани страни	314.109	312.481	1.628	-	-
Останати финансиски обврски	984.136	171.939	149.697	277.185	385.315
	<u>2.873.709</u>	<u>1.366.851</u>	<u>842.120</u>	<u>278.851</u>	<u>385.887</u>

Структурата на финансиските обврски на Друштвото според доспеаноста заклучно со 31 декември 2017 година е како што следи:

Во илјади денари	Вкупно	Доспеани или	Од 1 до 3	Од 3 до 12	Од 12 месеци до
		доспеваат за помалку од 1 месец			
Обврски кон добавувачи	1.077.565	588.357	489.208	-	-
Обврски кон поврзани страни	313.798	301.480	12.318	-	-
Останати финансиски обврски	1.044.150	142.820	83.529	261.226	556.575
	<u>2.435.513</u>	<u>1.032.657</u>	<u>585.055</u>	<u>261.226</u>	<u>556.575</u>

3.2. Управување со капитал

Целите на Друштвото при управување со капиталот е да се заштити способноста на Друштвото да работи на континуирана основа со цел да обезбеди поврат за акционерите и бенефиции за другите заинтересирани страни и да одржува оптимална структура на капитал со цел намалување на трошокот за капитал. Вкупниот капитал со кое што управува Друштвото на 31 декември 2018 година е МКД 14.174.620 илјади, во согласност со усвоените меѓународни стандарди за финансиско известување објавени во "Службен весник на Република Северна Македонија" (2017: МКД 14.163.409 илјади). Од овој износ МКД 9.583.888 илјади (2017: МКД 9.583.888 илјади) претставуваат акционерски капитал, додека МКД 958.389 илјади (2017: МКД 958.389 илјади) претставуваат законски резерви, кои не се распределуваат (види белешка 2.12). Друштвото исто така има купено сопствени акции (види белешки 2.11 и 16.1). Трансакцијата е во согласност со локалните законски барања со стекнувањето на сопствените акции, да не се намали имотот на Друштвото под износот на основната главнина и резервите коишто, според закон или според статутот на Друштвото, не смеат да се користат за исплата на акционерите. Исто така, согласно локалните законски барања дивиденда може да биде исплатена на акционерите во износ којшто нема да ја надминува вкупно остварената добивка искажана во финансиските извештаи на Друштвото подготвени во согласност со усвоените меѓународни стандарди за финансиско известување објавени во "Службен весник на Република Северна Македонија", зголемена за пренесената нераспределена добивка од претходните години или со резервите коишто можат да се распределуваат, односно резерви кои ги надминуваат законските резерви и останатите резерви определени со статутот на Друштвото. Друштвото е во согласност со сите законски барања кои се однесуваат на капиталот.

Белешки кон финансиските извештаи

3.3. Проценка на објективна вредност

Паричните средства и еквивалентите на парични средства, побарувањата од купувачи и другите тековни финансиски средства главно се краткорочни. Поради ова, нивната сегашна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба е приближна на нивната објективна вредност.

Објективната вредност на нетековниот дел од побарувањата од купувачи ги вклучува заемите на вработени и се определува користејќи техника на дисконтиран паричен тек.

Објективната вредност на јавно тргуваните финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата се базира на објавената пазарна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба.

Финансиските обврски вклучени во категоријата Обврски кон добавувачи и останати обврски, главно се краткорочни. Поради ова, нивната сегашна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба е приближна на нивната објективна вредност.

Објективната вредност на долгорочните финансиски обврски се определува користејќи техника на дисконтиран паричен тек.

4. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПРОЦЕНКИ И ПРЕТПОСТАВКИ

Друштвото прави проценки и претпоставки што се однесуваат на иднината. Проценките и мислењата континуирано се вреднуваат и се базираат на минато искуство и други фактори, вклучувајќи ги очекувањата за идни настани за кои што се верува дека се разумни под соодветните услови. Најзначајните проценки и претпоставки се обелоденети подолу.

4.1. Корисен век на средствата

Определувањето на корисниот век на средствата се базира на историското искуство со слични средства, како и на очекуваниот технолошки развој и промените во пошироките економски или индустриски фактори. Соодветноста на проценетиот корисен век се ревидира на годишна основа или секогаш кога се појавуваат индикации за значајни промени во дадените претпоставки. Веруваме дека сметководствените проценки поврзани со одредувањето на корисниот век на средствата се значајни сметководствени проценки земајќи го во предвид тоа дека вклучуваат претпоставки за технолошкиот развој во иновативна индустрија и во голем дел зависат од инвестиционите планови на Друштвото. Понатаму, поради тоа што корисниот век на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства во рамките на вкупните средства е значителен, влијанието на било кои промени во проценките може да биде материјално за нашите финансиски позиции и резултати од работењето. На пример, кога Друштвото би го намалило просечниот корисен век на недвижностите, опремата и постројките и нематеријалните средства за 10%, тоа би резултирало во зголемување на годишниот трошок за амортизација во приближен износ од МКД 280.533 илјади (2017: МКД 267.868 илјади). Види белешка 11 и 12 за промените направени во корисниот век во 2018 година.

Друштвото постојано воведува нови услуги и платформи вклучувајќи, но не и ограничувајќи се на Универзален мобилен телекомуникациски систем (UMTS) и LTE (Долгорочна еволуција) технологија, базирани на широкопојасни услуги во мобилните комуникации како и поставување на оптички кабли во работењето на фиксната телефонија. Во случај на воведување на вакви нови услуги, Друштвото спроведува ревизија на корисниот век на веќе постоечките платформи, но во најголемиот број случаи овие сервиси се дизајнирани да коегзистираат со постоечките платформи, без да предизвикаат промени кај новите технологии. Последователно, корисниот век на постоечките платформи вообичаено не треба да се скратува.

4.2. Можни оштетувања на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства

Ние го проценуваме оштетувањето на препознатливи недвижности, постројки и опрема и нематеријални средства секогаш кога постои причина за верување дека сегашната вредност значително ја надминува надоместувачката вредност и таму каде што се очекува оштетување на вредноста. Износот на надоместувачката вредност примарно се добива по пат на пресметка на употребна вредност, при која се користи широк спектар на претпоставки и фактори кои влијаат на истите. Покрај другото, ги земаме во предвид идните приходи и расходи, технолошката застареност, дисконтинуитет во услугите и други промени на околности кои можат да доведат до оштетување. Доколку со методот на употребна вредност е утврдено оштетување, се утврдува и објективна вредност намалена за трошоците за продажба (ако можат да се утврдат), за да се пресмета точниот износ на оштетувањето. Земајќи во предвид дека ова се врши врз основа на проценки и мислења, вредноста на можните оштетувања може да биде значително различна од онаа

Белешки кон финансиските извештаи

којашто е добиена по пат на овие калкулации. Раководството има извршено тестирање на оштетување базирано на проекцијата за десет години на паричните текови и стапката на постојан раст од 2% (2017: 2%) за да се утврди остаточната вредност после десет години. Дисконтната стапка која се користеше беше 8,36% (2017: 8,39%). Тестот не резултираше со загуби од оштетување.

4.3. Можни исправки на побарувања од купувачи и останати побарувања

Ние пресметуваме исправка на вредност на спорни побарувања базирајќи се на проценетите загуби кои произлегуваат од неможноста на корисниците да ги извршат плаќањата. Исправката се признава не само на веќе настанатите загуби (настанати загуби), но исто така и загуби кои сеуште не настанале на датумот на известување, но кои се очекува дека ќе настанат во иднина (очекувани загуби). За најголемите купувачи, странските купувачи и за корисници кои се во постапки за стечај и ликвидација исправката е пресметана на индивидуална основа, додека за останатите купувачи е пресметана на портфолио основа, која се базира на доспеаноста на побарувањата и минатото искуство со отпишување на побарувањата, кредитната способност на корисниците и неодамнешните промени на условите на плаќање (види белешка 2.3.1). Овие фактори се разгледуваат годишно, и кога е потребно се вршат промени во пресметката. Дополнително, се разгледува природата на бизнис работењето (приватни, бизнис корисници, фиксна, мобилна телефонија итн.) и окружувањето во кое Друштвото работи. Во 2018 година Друштвото спроведе детална анализа на групите на купувачи на коишто се применува групна проценка за оштетување, од којашто произлезе понатамошна промена на соодветните стапки на исправка поради различно однесување на купувачите при плаќање, што резултираше со нови стапки за исправка на побарувањата во 2018 година. Ако финансиската состојба на нашите корисници се влошува, тековните отписи на побарувањата можат да бидат и повисоки од очекуваните и можат да го надминат нивото на исправки коишто се признаени досега (види белешка 3.1.2).

4.4. Резервирања

Резервирањата главно се базираат на проценка особено во правни спорови. Друштвото ја проценува веројатноста од настанување на негативен исход како резултат на минат настан, и доколку веројатноста за одлив на економски користи е оценета како поголема од 50%, Друштвото врши резервирање за целиот износ на обврската (види белешка 2.9). Бидејќи проценката на веројатноста се врши врз основа на претпоставки, во некои случаи проценката може да не биде во согласност со евентуалниот исход на случајот. Со цел да се утврди веројатноста од негативен исход, Друштвото користи внатрешни и надворешни правни совети (види белешка 15 и 28).

4.5. Трошоци за стекнување на претплатници

Од 2018 година, со примена на МСФИ 15, Друштвото признава средства од трошоците поврзани со потпишување на претплатнички договори, кои немало да настанат, ако претплатничкиот договор не се склучел. Признавање на средствата е во функција на очекувањата дека тие трошоци ќе бидат надоместени од идните приходи како резултат на овие договори.

Трошоците за стекнување на договори со корисници вклучуваат продажни провизии за вработените, мастер дилерите и продажните агенти. Трошоците за стекнување на договори со корисници се амортизираат за просечниот период на задржување на корисникот врз основа на историските податоци и минатото искуство во соодветниот бизнис сегмент.

Друштвото одлучи да не го применува практичното решение, да ги признава како трошок инкременталните трошоци за стекнување на договори, кои се амортизираат во период од една година или пократко. Види белешка 1.5 за износот на трошоците за стекнување на договоир со корисници на 31 декември 2018 година.

Во согласност со МСС 18 и МСС 11 до 2017 година трошоците за стекнување на претплатници примарно вклучуваат загуби од продажба на опрема (приходите и трошоците се прикажани на бруто основа) и надоместоци платени на агенти за стекнување на нови претплатници или задржување на постојните. Агентите на Друштвото исто така, дел од своите агенциски провизии користат за маркетинг активности за производите на Друштвото, додека определен дел од маркетинг трошоците на Друштвото можат исто така да се сметаат како дел од трошоците за стекнување на претплатници. Директните надоместоци наплатени од претплатниците за активирање или поврзување се маргинални во споредба со трошоците за стекнување. Овие приходи и трошоци се признаени кога претплатникот ќе биде приклучен на фиксната или мобилната мрежа на Друштвото. Ваквите трошоци или приходи не се капитализирани или

Белешки кон финансиските извештаи

одложени. Овие трошоци за стекнување (загуби) се признаваат веднаш како трошоци (Останати расходи од работењето) бидејќи не се точно деливи од другите маркетинг трошоци.

5. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ЕКВИВАЛЕНТИ НА ПАРИЧНИТЕ СРЕДСТВА

Во илјади денари	2018	2017
Депозити по видување	251.007	280.013
Парични средства во банки	260.946	225.117
Парични средства во благајна	5.357	17.245
	<u>517.310</u>	<u>522.375</u>

Каматната стапка на депозити по видување во банки е 0,33% на годишно ниво (2017: 0,35% на годишно ниво). Овие депозити имаат рок на доспевање помал од 3 месеци.

Сегашната вредност на парични средства и еквиваленти на парични средства е деноминирана во следните валути:

Во илјади денари	2018	2017
МКД	292.341	336.031
ЕУР	214.011	122.772
УСД	10.958	63.572
	<u>517.310</u>	<u>522.375</u>

Во продолжение е прегледот на депозити по видување и парични средства во банки со банкарска гаранција по кредитен рејтинг на гарантот (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2018	2017
Кредитен рејтинг на гарантот: А	479.831	472.044
	<u>479.831</u>	<u>472.044</u>

Во продолжение е прегледот на депозити по видување и парични средства во банки по кредитен рејтинг, во локални банки без банкарска гаранција (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2018	2017
Кредитен рејтинг: А-	250	387
Кредитен рејтинг: BB+	1.243	5.003
Кредитен рејтинг: BB	-	942
Кредитен рејтинг: B+	4.317	-
Кредитен рејтинг: CCC+	11.382	-
Кредитен рејтинг: RD	-	19.176
Депозити по видување во локални банки без кредитен рејтинг	14.930	7.578
	<u>32.122</u>	<u>33.086</u>

Кредитниот рејтинг во прегледот погоре го претставува кредитниот рејтинг на локалната банка или кредитниот рејтинг на матичната банка доколку не е расположлив кредитен рејтинг за локалната банка.

Белешки кон финансиските извештаи

6. ДЕПОЗИТИ ВО БАНКИ

Во 2018 година депозитите во банки претставуваат парични средства во домашна банка, со каматна стапка од 0,60% до 0,85% на годишно ниво (2017: од 0,25% до 0,27% на годишно ниво) и со доспеаност од 3 до 12 месеци.

Сегашната вредност на депозитите во банки е деноминирана по валути како што следи:

Во илјади денари	2018	2017
МКД	250.139	250.041
ЕУР	492.348	430.465
	<u>742.487</u>	<u>680.506</u>

Во продолжение е прегледот на депозити во банки по категории и по кредитен рејтинг на гарантот (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2018	2017
Кредитен рејтинг на гарантот: А	<u>742.487</u>	<u>680.506</u>
	<u>742.487</u>	<u>680.506</u>

7. ПОБАРУВАЊА ОД КУПУВАЧИ И ОСТАНАТИ СРЕДСТВА

Во илјади денари	2018	2017
Побарувања од купувачи - домашни	4.600.817	4.387.015
Намалено за: исправка на вредноста	(1.940.280)	(1.919.797)
Побарувања од купувачи-домашни-нето	<u>2.660.537</u>	<u>2.467.218</u>
Побарувања од купувачи-странски	162.569	284.730
Намалено за: исправка на вредноста	(29.393)	(27.554)
Побарувања од купувачи-странски-нето	<u>133.176</u>	<u>257.176</u>
Побарувања од поврзани страни	181.862	222.454
Средства од договори	354.697	-
Намалено за: исправка на вредноста	(84.416)	-
Средства од договори - нето	<u>270.281</u>	<u>-</u>
Заеми за вработени	41.461	56.107
Останати побарувања	<u>15.757</u>	<u>17.266</u>
Финансиски средства	<u>3.303.074</u>	<u>3.020.221</u>
Трошоци од договори	61.546	-
Аванси дадени на добавувачи	111.165	117.978
Намалено за: исправка на вредноста	(62.922)	(62.923)
Аванси дадени на добавувачи - нето	<u>48.243</u>	<u>55.055</u>
Претплати	<u>152.381</u>	<u>149.308</u>
	<u>3.565.244</u>	<u>3.224.584</u>
Намалено за нетековен дел: Заеми за вработени	(32.354)	(44.792)
Намалено за нетековен дел: Побарувања од купувачи - домашни	(327.071)	(285.843)
Намалено за нетековен дел: Средства од договори	(72.219)	-
Намалено за нетековен дел: Трошоци од договори	(14.778)	-
Тековен дел	<u>3.118.822</u>	<u>2.893.949</u>

Салдата во табелата погоре за 2018 година, вклучуваат средства и исправка на вредноста признаена во согласност со МСФИ 9 и МСФИ 15. Ефектите од примената кон МСФИ 9 и МСФИ 15 се обелоденети во белешка 1.5.

Побарувањата од поврзани страни претставуваат побарувања од Групацијата Маѓар Телеком и Групацијата Дојче Телеком (види белешка 29).

Заемите за вработените се обезбедени со хипотека на недвижност или меница.

Заемите одобрени за вработените имаат каматна стапка од 4,55% годишно (2017: 4,55% годишно).

Белешки кон финансиските извештаи

Нетековниот дел од Заеми за вработени претставува побарувања кои се со датум на доспевање до 9 години од денот на извештајот за финансиска состојба. Нетековниот дел од Побарувања од купувачи претставува побарувања кои се со датум на доспевање до 4 години од денот на извештајот за финансиска состојба.

На 31 декември 2018 година за побарувањата од домашни купувачи во износ од МКД 2.396.028 илјади (2017: МКД 2.386.311 илјади) има исправка на вредноста. Старосната структура на овие побарувања е како што следи:

Во илјади денари	2018	2017
Помалку од 30 дена	280.338	253.872
Помеѓу 31 и 180 дена	137.965	163.725
Помеѓу 181 и 360 дена	92.164	139.064
Повеќе од 360 дена	1.885.561	1.829.650
	<u>2.396.028</u>	<u>2.386.311</u>

На 31 декември 2018 година, побарувањата од домашни купувачи во износ од МКД 106.501 илјади (2017: МКД 141.407 илјади) беа застарени, но за нив нема исправка. Тие главно се однесуваат на деловни корисници и државни институции кои припаѓаат во одредена категорија и согласно старосна структура се застарени, но нема исправка, врз основа на минато искуство за однесувањето на купувачите при плаќање, исто така и побарувања од домашни купувачи со изменети договорни услови за кои не е направена исправка на вредноста доколку ново договорените парични текови се сметаат за сигурни, и корисници на услуги за интерконекција кои се проценуваат на индивидуална основа во согласност со минатото искуство на Друштвото и сегашните очекувања (види белешка 2.3 и 4.3).

Анализата на овие застарени побарувања од домашни купувачите е дадена подолу:

Во илјади денари	2018	2017
Помалку од 30 дена	25.952	13.716
Помеѓу 31 и 60 дена	5.810	21.922
Помеѓу 61 и 90 дена	5.677	7.305
Помеѓу 91 и 180 дена	6.147	25.673
Помеѓу 181 и 360 дена	9.602	32.479
Повеќе од 360 дена	53.313	40.312
	<u>106.501</u>	<u>141.407</u>

Вкупниот износ на исправката на вредност за побарувања од домашни купувачи е МКД 1.940.280 илјади (2017: МКД 1.919.797 илјади). Од оваа вредност, МКД 1.719.249 илјади (2017: МКД 1.711.668 илјади) се однесуваат на исправка според старосна структура на спомнатите побарувања, додека вредноста од МКД 67.691 илјади (2017: МКД 74.800 илјади) се побарувања од купувачи во стечај и ликвидација за кои има исправка за целата нивна вредност. Дополнително Друштвото има исправка на вредноста на индивидуална основа на одредена група клиенти во износ од МКД 153.340 илјади (2017: МКД 133.329 илјади).

Вкупниот износ на исправката на средствата од договори изнесува МКД 84.416 илјади (2017: п.а). Вкупниот износ на исправката на побарувања од странски купувачи е МКД 29.393 илјади (2017: МКД 27.554 илјади).

Објективните вредности на финансиските средства во побарувања од купувачите и останати средства по категории се како што следи:

Во илјади денари	2018	2017
Побарувања од купувачи-домашни	2.660.537	2.467.218
Побарувања од купувачи-странски	133.176	257.176
Побарувања од поврзани страни	181.862	222.454
Средства од договори	270.281	-
Заеми за вработени	41.461	56.107
Останати побарувања	15.757	17.266
	<u>3.303.074</u>	<u>3.020.221</u>

Белешки кон финансиските извештаи

Движење на исправката на вредноста:

Во илјади денари	2018	2017
Исправка на вредност на 1 јануари	1.947.351	1.851.926
Ефекти од транзиција кон МСФИ 9 и МСФИ 15	110.352	-
Трошок во текот на годината	159.925	153.982
Искористување	<u>(163.539)</u>	<u>(58.557)</u>
Исправка на вредноста на 31 декември	<u>2.054.089</u>	<u>1.947.351</u>

Во 2017 и 2018 година нема движење на исправката на вредноста на аванси дадени на добавувачи.

Побарувањата за кои има исправка на вредност се отпишуваат кога нема очекување за дополнителни приливи.

На 31 декември 2018 година за фактурирани побарувања од странски купувачи има исправка на вредноста во износ од МКД 29.393 илјади (2017: МКД 27.554 илјади). Старосната структура на овие побарувања е како што следи:

Во илјади денари	2018	2017
Повеќе од 360 дена	<u>29.393</u>	<u>27.554</u>
	<u>29.393</u>	<u>27.554</u>

На 31 декември 2018 година побарувањата од странски купувачи во износ од МКД 42.513 илјади (2017: МКД 42.611 илјади) беа застарени, но за нив нема исправка. Ова се однесува на купувачи од странство пресметани на индивидуална основа во согласност со минатото искуство на Друштвото и тековните очекувања.

Анализата на овие застарени побарувања за кои не е направена исправка од фактурирани побарувања од странски купувачи е како што следи:

Во илјади денари	2018	2017
Помалку од 30 дена	4.081	7.329
Помеѓу 31 и 60 дена	2.077	431
Помеѓу 61 и 90 дена	3.745	13.896
Помеѓу 91 и 180 дена	6.949	4.322
Помеѓу 181 и 360 дена	9.419	1.202
Повеќе од 360 дена	<u>16.242</u>	<u>15.431</u>
	<u>42.513</u>	<u>42.611</u>

Друштвото има побарувања од домашни купувачи со изменети договорни услови со сегашна вредност од МКД 16.900 илјади (2017: МКД 19.566 илјади). За сегашната вредност на побарувањата од купувачи и останати побарувања, кои инаку би биле застарени, а за кои условите биле обновени, не е направена исправка на вредноста доколку ново договорените парични текови се сметаат за сигурни.

Сегашните вредности на нетековните побарувања од купувачи и останати средства на Друштвото се изразени во денари.

Сегашните вредности на тековните побарувања од купувачи и останати средства на Друштвото се изразени во следните валути:

Во илјади денари	2018	2017
МКД	2.741.134	2.347.174
ЕУР	321.335	435.005
УСД	53.936	109.525
Останато	<u>2.417</u>	<u>2.245</u>
	<u>3.118.822</u>	<u>2.893.949</u>

Кредитниот квалитет на побарувањата од купувачите коишто не се застарени, ниту пак има исправка на вредноста за нив се проценети врз база на податоците од минатото за доцнење во плаќањето на купувачите.

Белешки кон финансиските извештаи

Категориите за кредитниот квалитет на побарувањата од домашните купувачи коишто не се застарени, ниту пак им е извршена исправка на вредноста се како што следи:

Во илјади денари	2018	2017
Група 1	212.504	1.438.065
Група 2	-	102.269
Група 3	-	33.120
	<u>212.504</u>	<u>1.573.454</u>

Од 1 Јануари 2018 година, со премиот кон МСФИ 9, исправка на вредноста се признава не само во однос на загубите коишто се веќе настанати на датумот на известување (реализирани загуби), туку исто така и загуби коишто сè уште не настанале на датумот на известување, но се очекува дека ќе настанат во иднина (очекувани загуби), што резултира со исправка на недоспеани фактури во износ од МКД 1.558.713 („пресметување на оштетување на нула денови“).

Категориите за кредитниот квалитет на фактурирани побарувања од странски купувачи коишто не се застарени, ниту пак има исправка на вредноста за нив, се како што следи:

Во илјади денари	2018	2017
Група 1	<u>6.294</u>	<u>7.780</u>
	<u>6.294</u>	<u>7.780</u>

Група 1 - Корисници во фиксната телефонија коишто во просек вршат плаќање на нивните сметки пред истекот на рокот за плаќање и корисници во мобилната телефонија без исклучувања во последните 12 месеци.

Група 2 - Корисници во фиксната телефонија коишто во просек вршат плаќање на нивните сметки на денот на истекот на рокот за плаќање и корисници во мобилната телефонија до 3 исклучувања во последните 12 месеци.

Група 3 - Корисници во фиксната телефонија коишто во просек вршат плаќање на нивните сметки по истекот на рокот за плаќање и корисници во мобилната телефонија со повеќе од 3 исклучувања во последните 12 месеци.

8. ДАНОЦИ

На 1 август 2014 година стапи на сила закон за данок на добивка кој ќе се применува од 1 јануари 2015 година за нето добивката за 2014 година, со кои основницата за пресметка данокот на добивка е префрлена од концептот на “распределување” на добивката на добивка пред оданочување. Во согласност со одредбите на законот, даночната основица е добивката којашто е остварена во текот на фискалната година зголемена за непризнаените трошоци и намалена за признаените приходи (односно дивиденди за кои плаќачот веќе бил оданочен), при што стапката на данокот на добивка изнесува 10%. Во согласност со овие измени, данокот на добивка за годината беше пресметан и прикажан во извештајот за сеопфатна добивка. Дополнително, данокот даночната основица по ставките за корекција на (непризнаените трошоци и даночни ослободувања) е презентирани како дел од расходот за данок на добивка во извештајот за сеопфатна добивка (види белешка 2.16).

Законот за данок на добивка беше изменет и стапи на сила почнувајќи од 1 јануари 2019 година, за фискални години за 2019 година и понатаму. Главно промените се однесуваат на проширување на категоријата на даночно непризнати трошоци, промени во даночниот третман на амортизацијата и промени во одредбите за трансферни цени. Што се однесува до непризнаените трошоци, трошоците за бонуси над максимумот за пресметка и плаќање на социјалните придонеси ќе бидат третирани како непризнати трошоци. Оваа промена ќе влијае на данокот на добивка на Друштвото. Трошоците за амортизација, ќе бидат даночно признати трошоци, доколку трошокот е пресметан согласно законски пропишаните амортизациони стапки и правила. Дополнително, новите одредби ќе се применливи за сите видови на трансакции со поврзани страни. Исто така, Друштвото ќе мора да поднесува извештај за трансферни цени заедно со Даночен биланс за оданочување на добивката. За пресметување на ефектите на данокот на добивка и финансиите на Друштвото, потребни се Правилниците за амортизација и трансферни цени, кои во моментов не се објавени.

До сега даночните власти извршија целосна даночна ревизија на Друштвото за 2005 година и за претходните години. Исто така ревизија на персоналниот данок беше извршена од даночните власти за периодот од 1 јануари 2005 година до 31 март 2006 година. Во текот на 2010 година има спроведено ревизија од страна на Управата за јавни приходи, за

Белешки кон финансиските извештаи

данок на добивка периодот од 2005 до 2009 година како и, задржан данок за 2007 и 2008. Покрај тоа, во 2011 година Управата за јавни приходи спроведе ревизија за задржаниот данок за 2010 година и даночна ревизија на одредени договори за услуги од перспектива на трансферни. Во 2012 година Управата за јавни приходи спроведе даночна ревизија за ДДВ за август 2012 година во Друштвото. Во 2012 година Управата за јавни приходи изврши даночна ревизија за данок на добивка во Друштвото за периодот од 2005 до 2011 година и даночна ревизија за ДДВ за периодот од 2005 до 2009 година. Во текот на 2016 и 2017 година Управата за јавни приходи изврши ревизија на данокот на добивка за период од 2013-2015 година.

Даночните власти можат во период од 5 години од датумот на поднесениот даночен извештај да извршат ревизија и да утврдат дополнителни даночни обврски и казни. Во случај на даночна евазија или даночна измама периодот на застареност може да се продолжи до 10 години. Раководството нема сознанија за околности кои би можеле да доведат до значајни материјални обврски во контекст на горенаведеното, освен оние евидентирани во финансиските извештаи.

8.1. Побарувања за останати даноци

Во илјади денари	2018	2017
Побарувања за ДДВ	12.896	13.247
Останати даночни побарувања	<u>1.219</u>	<u>928</u>
	<u>14.115</u>	<u>14.175</u>

8.2. Обврски за останати даноци

Во илјади денари	2018	2017
Обврски за ДДВ и останати даночни обврски	<u>46.495</u>	<u>48.608</u>
	<u>46.495</u>	<u>48.608</u>

9. ЗАЛИХИ

Во илјади денари	2018	2017
Материјали	99.753	110.604
Трговска стока	206.815	257.206
Исправка на вредноста на залихите	<u>(36.890)</u>	<u>(29.689)</u>
	<u>269.678</u>	<u>338.121</u>

Движење на исправката на вредност на залихите:

Во илјади денари	2018	2017
Состојба на 1 јануари	29.689	19.277
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	4.061	11.228
Намалување на вредноста на залихите	10.293	21.649
Отпис	<u>(7.153)</u>	<u>(22.465)</u>
Состојба на 31 декември	<u>36.890</u>	<u>29.689</u>

Исправката на вредноста на залихите главно се однесува на трговска стока и застарени материјали. Исправката на вредноста на залихите до нето продажна вредност е врз основа на анализа на пониската од набавната и нето продажната вредност на датумот на извештајот за финансиска состојба.

10. СРЕДСТВА НАМЕНЕТИ ЗА ПРОДАЖБА

Во текот на 2016 година, Друштвото донесе одлука за продажба на една зграда. Сегашната вредност на засегаганото средство беше рекласифицирано во средства наменети за продажба во Извештајот за финансиската состојба. На 31

Белешки кон финансиските извештаи

декември 2016 година салдото на средствата наменети за продажба вклучува зграда со сегашна вредност од МКД 3.296 илјади.

Во текот на 2017 година, Друштвото донесе одлуки за продажба на една дополнителна зграда и одредени останати средства. Сегашната вредност на засегнатите средства МКД 3.358 илјади, беа рекласифицирани во средства наменети за продажба во Извештајот за финансиската состојба. Овие средства заедно со зградата класифицирана во средства наменети за продажба на 31 декември 2016, беа продадени во текот на 2017 година. На 31 декември 2017 година нема средствата наменети за продажба.

Нема средства категоризирани како средства наменети за продажба на 31 декември 2018 година.

Во согласност со МСФИ 5, средствата презентирани како средства наменети за продажба на датумот на билансот на состојба се прикажани по пониската од сегашната вредност или објективната вредност намалена за трошоците за продажба. Објективната вредност намалена за трошоците за продажба е доминантно во рамките на Ниво 3 во хиерархијата на објективна вредност.

11. НЕДВИЖНОСТИ, ПОСТРОЈКИ И ОПРЕМА

Во илјади денари	Земјиште	Згради	Телекому- никациска опрема	Останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност						
На 1 јануари 2017	10.687	5.563.661	22.272.420	4.075.944	2.131.363	34.054.075
Зголемувања	46	3.403	370.529	129.881	847.062	1.350.921
Активирање (види белешка 12)	-	8.283	193.615	108.993	(396.355)	(85.464)
Намалувања	-	(6.246)	(856.124)	(162.014)	-	(1.024.384)
Пренос во средства наменети за продажба	-	(15.526)	-	(238)	-	(15.764)
На 31 декември 2017	10.733	5.553.575	21.980.440	4.152.566	2.582.070	34.279.384
Амортизација						
На 1 јануари 2017	-	2.160.722	16.035.676	3.360.012	-	21.556.410
Амортизација за годината	-	146.044	1.120.375	285.596	-	1.552.015
Намалувања	-	(5.369)	(856.124)	(136.286)	-	(997.779)
Пренос во средства наменети за продажба	-	(12.168)	-	(238)	-	(12.406)
Пренос помеѓу категории на средства	-	-	(8)	462	-	454
На 31 декември 2017	-	2.289.229	16.299.919	3.509.546	-	22.098.694
Сегашна вредност						
На 1 јануари 2017	10.687	3.402.939	6.236.744	715.932	2.131.363	12.497.665
На 31 декември 2017	10.733	3.264.346	5.680.521	643.020	2.582.070	12.180.690

Белешки кон финансиските извештаи

Во илјади денари	Земјиште	Згради	Телекому- никациска опрема	Останато	Инвести- ции во тек	Вкупно
Набавна вредност						
На 1 јануари 2018	10.733	5.553.575	21.980.440	4.152.566	2.582.070	34.279.384
Зголемувања	-	3.219	459.153	127.987	841.727	1.432.086
Активирање (види белешка 12)	-	13.093	1.035.914	114.813	(1.495.751)	(331.931)
Намалувања	-	(629)	(211.100)	(292.051)	-	(503.780)
На 31 декември 2018	10.733	5.569.258	23.264.407	4.103.315	1.928.046	34.875.759
Амортизација						
На 1 јануари 2018	-	2.289.229	16.299.919	3.509.546	-	22.098.694
Амортизација за годината	-	143.315	1.148.531	280.700	-	1.572.546
Намалувања	-	(629)	(210.655)	(279.817)	-	(491.101)
На 31 декември 2018	-	2.431.915	17.237.795	3.510.429	-	23.180.139
Сегашна вредност						
На 1 јануари 2018	10.733	3.264.346	5.680.521	643.020	2.582.070	12.180.690
На 31 декември 2018	10.733	3.137.343	6.026.612	592.886	1.928.046	11.695.620

Во 2018 година, Друштвото капитализираше МКД 3.650 илјади (2017: МКД 36 илјади) трошоци поврзани со добивање на целосна документација за базните станици и МКД 4.428 илјади (2017: МКД 8.040 илјади) трошоци поврзани со добивање на целосна документација за инфраструктурата на фиксна линија во согласност со применливите закони во Република Северна Македонија (види белешка 2.6).

Ревизијата на корисниот век и остаточната вредност на недвижностите, постројките и опремата, направена во текот на 2018 година, влијаеше врз корисниот век на неколку типови на средства, главно преносни системи, центри, базни станици, ИТ опрема и останата техничка опрема. Промената на корисниот век на засегнатите средства беше направена поради технолошките промени и деловните планови на Друштвото (види белешка 4.1). Ревизијата резултираше со следната промена на првичниот тренд на амортизација во тековната и во годините што следат:

Во илјади денари	2018	2019	2020	2021	После 2021
(Намалување)/зголемување на амортизацијата	(38.690)	(40.626)	(7.535)	39.193	47.658
	(38.690)	(40.626)	(7.535)	39.193	47.658

Белешки кон финансиските извештаи

12. НЕМАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА

Во илјади денари	Софтвер и лиценци	Концесии	Останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност					
На 1 јануари 2017	4.854.210	1.525.417	657.341	186.387	7.223.355
Зголемувања	118.387	-	828.853	195.967	1.143.207
Активирање (види белешка 11)	246.064	-	-	(160.600)	85.464
Намалувања	(624.130)	-	-	-	(624.130)
На 31 декември 2017	4.594.531	1.525.417	1.486.194	221.754	7.827.896
Амортизација					
На 1 јануари 2017	3.757.867	812.023	332.317	-	4.902.207
Амортизација за годината	448.740	117.194	292.867	-	858.801
Намалувања	(624.130)	-	-	-	(624.130)
Пренос помеѓу категории на средства	(454)	-	-	-	(454)
На 31 декември 2017	3.582.023	929.217	625.184	-	5.136.424
Сегашна вредност					
На 1 јануари 2017	1.096.343	713.394	325.024	186.387	2.321.148
На 31 декември 2017	1.012.508	596.200	861.010	221.754	2.691.472

Во 2017 година беше направено ревидирање на договорите за права за емитување на телевизиски содржини и беа идентификувани пет договори кои се квалификуваа за капитализација. Соодветно на тоа, овие права беа признати во 2017 година во нематеријални средства, категоријата Останато, по нето сегашната вредност на идните плаќања во износ од МКД 823.273 илјади и ќе се амортизираат во текот на времетраењето на договорите (види белешка 13 и 21).

Во илјади денари	Софтвер и лиценци	Концесии	Останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност					
На 1 јануари 2018	4.594.531	1.525.417	1.486.194	221.754	7.827.896
Зголемувања	86.859	-	280.430	238.338	605.627
Активирање (види белешка 11)	504.045	-	-	(172.114)	331.931
Намалувања	(23.842)	-	-	-	(23.842)
На 31 декември 2018	5.161.593	1.525.417	1.766.624	287.978	8.741.612
Амортизација					
На 1 јануари 2018	3.582.023	929.217	625.184	-	5.136.424
Амортизација за годината	517.389	50.655	384.209	-	952.253
Намалувања	(23.842)	-	-	-	(23.842)
На 31 декември 2018	4.075.570	979.872	1.009.393	-	6.064.835
Сегашна вредност					
На 1 јануари 2018	1.012.508	596.200	861.010	221.754	2.691.472
На 31 декември 2018	1.086.023	545.545	757.231	287.978	2.676.777

Во 2018 година беше направено ревидирање на договорите за права за емитување на телевизиски содржини и беа идентификувани два договора кои се квалификуваа за капитализација. Соодветно на тоа, овие права беа признати во 2018 година во нематеријални средства, категоријата Останато, по нето сегашната вредност на идните плаќања во износ од МКД 280.430 илјади и ќе се амортизираат во текот на времетраењето на договорите (види белешка 13 и 21).

Ревизијата на корисниот век на нематеријалните средства во текот на 2018 година влијаеше на голем број средства, главно концесии и софтвер. Промената на корисниот век на концесиите настана поради продолжување на траењето на лиценците. Промената на корисниот век на останатите нематеријални средства беше направена поради

Белешки кон финансиските извештаи

технолошките промени и деловните планови на Друштвото. Ревизијата резултираше со следната промена на првичниот тренд на амортизација во тековната и во годините што следат:

Во илјади денари	2018	2019	2020	2021	После 2021
(Намалување)/зголемување на амортизацијата	(96.586)	(16.739)	28.293	20.867	64.165
	<u>(96.586)</u>	<u>(16.739)</u>	<u>28.293</u>	<u>20.867</u>	<u>64.165</u>

13. ОБВРСКИ КОН ДОБАВУВАЧИ И ОСТАНАТИ ОБВРСКИ

Во илјади денари	2018	2017
Обврски кон добавувачи - домашни	1.356.047	1.427.981
Обврски кон добавувачи - странски	791.043	817.855
Обврски кон поврзани страни	314.109	313.798
Обврски за дивиденда	2.939	2.422
Останати финансиски обврски	<u>937.171</u>	<u>975.521</u>
Финансиски обврски	3.401.309	3.537.577
Обврски од договори	253.778	-
Одложен приход	10.574	228.968
Примени аванси	-	80.709
Останато	<u>56.641</u>	<u>135.787</u>
	<u>3.722.302</u>	<u>3.983.041</u>
Намалено за нетековен дел:		
Одложени приходи	(3.280)	(5.550)
Обврски од договори	(141)	-
Останати финансиски обврски	<u>(354.743)</u>	<u>(513.714)</u>
Тековен дел	<u>3.364.138</u>	<u>3.463.777</u>

Салдата во табелата погоре вклучува износи во 2018 година за обврски кои се признати во согласност со МСФИ 15. Ефектите од примената на МСФИ 15 се обелоденети во белешка 1.5.

Обврските кон поврзани страни претставуваат обврски кон Групацијата Маѓар Телеком и Групацијата Дојче Телеком (види белешка 29).

Нетековните одложени приходи имаат период на доспевање до 7 години од датумот на извештајот за финансиска состојба.

Во категоријата Останати финансиски обврски, МКД 3.075 илјади (2017: МКД 3.075 илјади) претставува сегашна вредност на долгорочни обврски поврзани со трансакцијата за купување и продажба на згради со размена завршена во 2012 година. Овие обврски првично се признаваат по објективна вредност и последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата. Финансиски обврски во износ од МКД 822.420 илјади (2017: МКД 885.645 илјади) претставува сегашна вредност на долгорочни обврски поврзани со капитализацијата на одредени договори за права за емитување на телевизиски содржини во 2014, 2015, 2016, 2017 и 2018 година (види белешка 12). Овие обврски првично се признаваат по нето сегашната вредност на идните плаќања и последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата. Амортизирањето на дисконтот се признава како расходи за камати во добивката и загубата (види белешка 21). Сегашната вредност на овие обврски е приближна на нивната објективна вредност бидејќи поврзаните парични текови се дисконтираат со каматна стапка од 3,25% и 6% годишно, којашто е видлива на пазарот за слични долгорочни финансиски обврски. Останатото салдо од категоријата Останати финансиски обврски произлегува од договорни обврски од различни трансакции, од редовното работење на Друштвото.

Белешки кон финансиските извештаи

Сегашната вредност на обврските кон добавувачи и останатите обврски е деноминирана по валути како што следи:

Во илјади денари	2018	2017
МКД	1.565.320	1.495.600
ЕУР	1.722.149	1.813.356
УСД	71.526	148.433
Останато	5.143	6.388
	<u>3.364.138</u>	<u>3.463.777</u>

Со Одлука на Одборот на директори на Друштвото донесена на редовниот состанок на 13 септември 2016 година одобрено е склучувањето на Рамковен договор за заем помеѓу Друштвото, како заемопримач и Маѓар Телеком АД, како заемодавач, под следни услови: вредноста на заемот согласно Рамковниот Договор за заем е во максимален износ од 6 милиони евра (без камата); евентуални задолжувања по основ на овој договор за заем ќе се вршат врз основа на Рамковниот договор за заем и по потреба, проследено со писмено известување до Заемодавачот („Известување за користење на средства“) во коешто ќе биде специфициран датумот на валута на евентуалната исплата и износот на заемот; евентуалните задолжувања врз основа на Рамковниот договор за заем ќе се враќаат во согласност со достапната готовина и земајќи ја предвид оперативната ликвидност на Друштвото до 31 март 2017 година. Друштвото се нема задолжено со било каков износ од Рамковниот Договор за заем.

14. ОДЛОЖЕН ДАНОК НА ДОБИВКА

Признаените (средства)/обврски за одложен данок на добивка се однесуваат на следните ставки:

Во илјади денари	Средства		Обврски		Нето	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Недвижности, постројки и опрема	-	-	108.143	128.123	108.143	128.123
Нематеријални средства	-	-	730	805	730	805
Ефекти од трансацијата кон МСФИ 9 и МСФИ 15	(1.576)	-	36.373	-	34.797	-
(Средства)/обврски за данок	<u>(1.576)</u>	<u>-</u>	<u>145.246</u>	<u>128.928</u>	<u>143.670</u>	<u>128.928</u>

Движење на времените разлики во текот на годината

Во илјади денари	Состојба на 1 јануари 2018	Ефекти на добивката	Останати движења	Состојба на 31 декември 2018
Недвижности, постројки и опрема	128.123	(19.980)	-	108.143
Нематеријални средства	805	(75)	-	730
Ефекти од трансацијата кон МСФИ 9 и МСФИ 15	-	667	34.130	34.797
	<u>128.928</u>	<u>(19.388)</u>	<u>34.130</u>	<u>143.670</u>

Во илјади денари	Состојба на 1 јануари 2017	Признаено во добивка	Состојба на 31 декември 2017
Недвижности, постројки и опрема	150.102	(21.979)	128.123
Нематеријални средства	1.493	(688)	805
	<u>151.595</u>	<u>(22.667)</u>	<u>128.928</u>

Привремените разлики прикажани погоре се однесуваат на различни сегашни вредности на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства бидејќи овие средства беа ревалоризирани во согласност со законските одредби во претходните години на крајот на годината со користење на официјални коефициенти за ревалоризација базирани растот на индексот на цени на општо произведените стоки. Исто така со трансацијата кон МСФИ 9 и МСФИ 15, стандардите за Финансиски инструменти и Приходи од договори со корисници, привремените разлики настанаа во 2018 година.

Белешки кон финансиските извештаи

Износот вклучен во Останати движења во линијата Ефекти од транзиција кон МСФИ 9 и МСФИ 15 го претставува ефектот од транзицијата кон МСФИ 9 и МСФИ 15 признат во Акумулирана добивка.

15. РЕЗЕРВИРАЊА ЗА ОБВРСКИ И ПЛАЌАЊА

Во илјади денари	Правни спорови	Останато	Вкупно
1 јануари 2017	165.994	65.808	231.802
Зголемувања	14.509	18.378	32.887
Ослободувања	(19.257)	(20.435)	(39.692)
Искористено во периодот	(7.339)	(6.411)	(13.750)
31 декември 2017	<u>153.907</u>	<u>57.340</u>	<u>211.247</u>

Во илјади денари	Правни спорови	Останато	Вкупно
1 јануари 2018	153.907	57.340	211.247
Зголемувања	12.163	5.793	17.956
Ослободувања	(731)	(5.157)	(5.888)
Искористено во периодот	(40)	(22.680)	(22.720)
31 декември 2018	<u>165.299</u>	<u>35.296</u>	<u>200.595</u>

Анализа на вкупните резервирања:

Во илјади денари	2018	2017
Нетековни (Останато)	27.815	57.340
Тековни	<u>172.780</u>	<u>153.907</u>
	<u>200.595</u>	<u>211.247</u>

Резервирањата за правни спорови се однесуваат на одредени правни и регулативни спорови покренати против Друштвото.

Постојат одреден број судски спорови за кои е направено резервирање. Раководството направи резервирање за обврската согласно своите најдобри оценки но не ги обелоденува информациите барани од параграф 85 од МСС 37 бидејќи раководството верува дека тоа ќе предизвика сериозни штетни влијанија за исходот на овој спор. Раководството не очекува дека резултатот од овие правни предмети ќе резултира во загуба значително поголема од износот наведен на 31 декември 2018 година.

Останати вклучува резервирања направени за законската или договорната обврска на Друштвото да исплати на вработените три просечни месечни плати во Република Северна Македонија на вработените на датумот на пензионирање (види белешка 2.14.1) и резервирања за долгорочни програми за стимулација (види белешка 30). Резервирањето е признато спрема Трошоци за вработените во добивката или загубата.

16. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ

Акционерскиот капитал се состои од следното:

Во илјади денари	2018	2017
Обични акции	9.583.878	9.583.878
Златна акција	<u>10</u>	<u>10</u>
	<u>9.583.888</u>	<u>9.583.888</u>

Акционерскиот капитал се состои од една златна акција со номинална вредност од МКД 9.733 и 95.838.780 обични акции со номинална вредност од МКД 100 по акција.

Златната акција со номинална вредност од МКД 9.733 е во сопственост на Владата на Република Северна Македонија. Согласно член 16 од Статутот на Друштвото сопственикот на златна акција има дополнителни права со кои се немаат

Белешки кон финансиските извештаи

стекнато сопствениците на обични акции. Имено, ниту едно решение или одлука на Собранието на акционерите поврзана со: создавање, распределба или издавање на акционерски капитал; здружување, спојување, одделување, консолидирање, трансформирање, реконструкција, престанок или ликвидација на Друштвото; менување на основните деловни активности на Друштвото; отуѓување или напуштање на основните деловни активности или на значајните средства на Друштвото; дополнување на Статутот на Друштвото на таков начин што се менуваат или поништуваат правата коишто произлегуваат од златната акција; или промена на називот на Друштвото; нема да биде полноважна доколку имателот на златната акција гласа против соодветното решение. Правата кои ги има имателот на златната акција се детално наведени во Статутот на Друштвото.

На 31 декември 2018 и 2017 година, обичните акции на Друштвото се во сопственост на:

Во илјади денари	2018	%	2017	%
АД Каменимост Комуникации	4.887.778	51,00	4.887.778	51,00
Влада на Република Северна Македонија	3.336.497	34,81	3.336.497	34,81
Друштвото (сопствени акции)	958.388	10,00	958.388	10,00
International Finance Corporation (IFC)	139.220	1,45	139.220	1,45
Останати малцински акционери	262.005	2,74	262.005	2,74
	<u>9.583.888</u>	<u>100,00</u>	<u>9.583.888</u>	<u>100,00</u>

16.1. Сопствени акции

Друштвото купи 9.583.878 од сопствените акции, што претставува 10% од неговите акции, преку Македонската берза за хартии од вредност во јуни 2006 година. Вкупната сума платена за откуп на овие акции, без данок, изнесува МКД 3.843.505 илјади. Акциите се прикажани како откупени сопствени акции. Како резултат на наодите на Истрагата, исплатите за еден консултантски договор беа депризнаени од Сопствени акции (види белешка 1.4).

Износот на сопствени акции од МКД 3.738.358 илјади, (после депризнавањето), го намалува акционерскиот капитал на Друштвото. Друштвото има право дополнително повторно да ги издаде овие акции. Сите акции издадени од Друштвото се целосно платени.

Белешки кон финансиските извештаи

17. ПРИХОДИ

Износите за 2018 година прикажани подолу во табелата се во согласност со МСФИ 15 додека во 2017 година износите подолу се во согласност со МСС 18 и МСС 11. Ефектите од примената на МСФИ 15 се обелодените во белешка 1.5.

Во илјади денари	2018	2017
Приходи од фиксна телефонија		
Интернет	1.120.330	1.182.764
Говорна услуга – малопродажна	1.022.814	1.083.488
ТВ	755.376	679.485
Говорна услуга – големопродажна	378.859	439.034
Пренос на податоци	276.654	274.682
Опрема	79.439	79.692
Останати приходи	<u>95.274</u>	<u>159.437</u>
	3.728.746	3.898.582
Приходи од мобилна телефонија		
Говорна услуга – малопродажна	2.539.593	2.776.069
Интернет	1.211.928	1.162.643
Опрема	1.452.005	888.304
Говорна услуга – големопродажна	572.726	632.722
Пренос на податоци	361.081	405.794
Услуги со посебна цена на чинење	95.795	88.037
Приходи од посетители	85.233	73.382
Останати приходи	<u>185.468</u>	<u>179.240</u>
	6.503.829	6.206.191
SI/IT приход	<u>303.053</u>	<u>213.603</u>
	<u>10.535.628</u>	<u>10.318.376</u>
Од кои:		
Приходи од договори со корисници	10.439.997	n.a.
Останати извори на приходи	95.631	n.a.

Останати извори на приходи вклучуваат, приходи од изнајмување, приходи од колокација и останати приходи. Од МКД МКД 95.631 илјади, како приход од останати извори, МКД 60.175 илјади се вклучени во Останати приходи од фиксна телефонија, МКД 31.152 илјади се вклучени во Останати приходи од мобилна телефонија и МКД 4.304 илјади се вклучени во Говорна услуга – големопродажна од фиксна телефонија.

17.1. Средства и обврски кои произлегуваат од договори со корисници

Средства од договори на Друштвото вклучуваат нефактурирани износи кои типично произлегуваат од продажба под долгорочни договори, кога признатиот приход го надминува износот кој е фактуриран на корисникот. Краткорочниот дел од средствата од договори е вклучен во Побарувања од купувачи и останати средства во Извештајот за финансиската состојба. Долгорочниот дел од средствата од договори е вклучен соодветно во секцијата за нетековни средства во Извештајот за финансиската состојба - Побарувања од купувачи и останати средства.

Обврски од договори вклучува авансни уплати и фактурирање кое го надминува износот на настанатите трошоци и одложен приход. Краткорочниот дел од обврските од договори е вклучен во Обврски кон добавувачи и останати обврски во Извештајот за финансиската состојба. Долгорочниот дел од обврските од договори е вклучен соодветно во секцијата за нетековни обврски во Извештајот за финансиската состојба - Останати обврски.

Белешки кон финансиските извештаи

Во илјади денари	2018	2017
Средства од договори - краткорочни	198.062	-
Средства од договори - долгорочни	72.219	-
Обврски од договори – краткорочни	(253.637)	-
Обврски од договори – долгорочни	(141)	-
Нето средства/ (обврски) од договори (обврски)	<u>16.503</u>	<u>-</u>

Приходи во периодот на известување од износот вклучен во категоријата договорни обврски на почеток на периодот 143.707 -

Исправката на вредноста на средствата од договори е обелоденета заедно со исправката на побарувањата од купувачите во белешка 7 и истата изнесува МКД 84.416 илјади на 31 декември 2018 година.

На 31 декември 2018 кумулативниот износ на трансакционата цена за преостанатите обврски изнесува МКД 3.222.210 и Друштвото ќе ги признае како приход од извршени услуги, во наредни 30 месеци согласно очекувањата.

Друштвото не признава приходи од обврски извршени (или делумно извршени) од претходни периоди во известувачкиот период бидејќи МСФИ 15 е применет од 2018 година.

18. ТРОШОЦИ ЗА ВРАБОТЕНИТЕ

Во илјади денари	2018	2017
Плати	692.834	677.209
Придонеси на плати	257.060	242.596
Останати трошоци за вработените	212.142	151.687
Бонуси	64.993	103.216
Капитализирани трошоци за вработените	(92.012)	(84.375)
	<u>1.135.017</u>	<u>1.090.333</u>

Останати трошоци за вработените вклучуваат користи поради прекин на вработувањето, додаток за одмор и други користи за вработени и менаџери кои го напуштиле Друштвото во 2018 година во износ од МКД 152.285 илјади за 88 лица (2017: МКД 85.613 илјади за 27 лица).

Во Бонуси исто така се вклучени трошоците за долгорочните програми за стимулација (види белешка 30).

Белешки кон финансиските извештаи

19. ОСТАНАТИ РАСХОДИ ОД РАБОТЕЊЕТО

Во илјади денари	2018	2017
Набавна вредност на продадени стоки	1.837.044	1.657.119
Услуги	570.905	611.872
Материјали и одржување	486.806	507.254
Маркетинг и донации	271.715	308.630
Такси давачки и локални даноци	267.635	280.807
Подизведувачи	243.024	229.255
Енергија	205.864	179.505
Исправка на вредноста на побарувања од купувачи и останати средства	159.925	153.982
Закупнини	139.930	138.451
Трошоци за тантиеми	125.655	190.864
Консултантски услуги	19.806	42.445
Осигурување	13.982	15.177
Намалување на вредноста на залихи	10.294	21.649
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	4.061	11.228
Останато	21.594	10.786
	<u>4.378.240</u>	<u>4.359.024</u>

Услугите главно вклучуваат трошоци за агенциски провизии, трошоци за услуги за обезбедување содржини, поштенски услуги, услуги за поддршка и одржување на ИТ опрема, трошоци за обезбедување, трошоци за чистење и комунални услуги.

20. ОСТАНАТИ ОПЕРАТИВНИ ПРИХОДИ

Во илјади денари	2018	2017
Нето (загуба)/добивка од продажба на недвижности, постојки и опрема	(1.433)	5.157
Останато	<u>30.333</u>	<u>44.502</u>
	<u>28.900</u>	<u>49.659</u>

Во 2017 година износот од МКД 5.408 илјади во категоријата Нето (загуба)/добивка од продажба на недвижности, постојки и опрема претставува приход од продажба на две административни згради. Категоријата Останато вклучува приходи од префактурирање и приходи од осигурување.

21. РАСХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕ

Во илјади денари	2018	2017
Расходи од камати	39.556	35.050
Банкарски услуги и останати провизии	22.869	14.223
Нето негативни курсни разлики	-	21.211
	<u>62.425</u>	<u>70.484</u>

Расходи од камата во износ од МКД 27.555 илјади (2017: МКД 18.408 илјади) претставува трошок од амортизирањето на дисконтот поврзан со сегашната вредност на долгорочните обврски од договорите за права за емитување на телевизиски содржини кои се капитализирани, првично признаени по нето сегашната вредност на идните плаќања и последователно мерени според амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата. Расходи од камата во износ од МКД 2.279 илјади, во 2017 година претставува трошок од амортизирањето на дисконтот поврзан со сегашната вредност на долгорочните обврски од трансакцијата за купување и продажба на згради со размена завршена во 2012 година, првично признаени по објективна вредност и последователно мерени според амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата (види белешка 13).

Белешки кон финансиските извештаи

22. ПРИХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕ

Во илјади денари	2018	2017
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	39.381	3.559
Приходи од камати	22.893	39.674
Приходи од дивиденди	3.159	2.749
Нето позитивни курсни разлики	2.901	-
	<u>68.334</u>	<u>45.982</u>

Приходите од камати главно произлегуваат од финансиски средства класификувани како Финансиски средства мерени според амортизирана вредност. Во 2017 година износот од МКД 19.048 во категоријата Приходи од камати претставува приход од ослободување на камата поврзана за еден завршен правен случај, за кој имаше направено резервирање претходно. Приходи од дивиденди произлегуваат од финансиски средства по објективна вредност во добивката или загубата.

23. ДАНОК НА ДОБИВКА

Признаено во извештајот на сеопфатна добивка:

Во илјади денари	2018	2017
Тековен данок		
Тековна година	<u>222.472</u>	<u>230.924</u>
Одложен данок		
Појава и анулирање на привремени разлики	<u>(19.388)</u>	<u>(22.667)</u>
Вкупен данок на добивка во извештајот за сеопфатната добивка	<u>203.084</u>	<u>208.257</u>

Усогласување на ефективната даночна стапка:

Во илјади денари	2018	2017
Добивка пред оданочување	<u>1.624.649</u>	<u>1.589.105</u>
Данок на добивка	10,00% 162.465	10,00% 158.910
Расходи непризнаени за даночни цели	2,52% 40.935	2,86% 45.455
Зголемување на данок на добивка од претходни години	- -	0,30% 4.831
Даночно ослободени приходи	(0,02%) (316)	(0,06%) (939)
	<u>12,50% 203.084</u>	<u>13,10% 208.257</u>

24. ДИВИДЕНДИ

Собранието на акционери на Друштвото на нивниот состанок одржан на 16 април 2018 година ја усвои одлуката за исплата на дивиденда за 2017 година. Одлуката за исплата на дивидендата за 2017 година е во бруто износ од МКД 1.584.851 илјади од нето добивката остварена по Финансиските извештаи на Друштвото за 2017 година во согласност со усвоените меѓународни стандарди за финансиско известување објавени во "Службен весник на Република Северна Македонија". Бруто износ на дивиденда по акција за 2017 година е МКД 18,37. Дивидендата беше исплатена во септември 2018 година. До датумот на објавување на овие финансиски извештаи не се објавени дивиденди за 2018 година.

25. ИЗВЕСТУВАЧКИ СЕГМЕНТИ И ИНФОРМАЦИИ

25.1. Известувачки сегменти

Известувачките сегменти на Друштвото се: деловен, резиденцијален, големопродажен сегмент и останато.

Белешки кон финансиските извештаи

Резидентниот сегмент се состои од претплатници – потрошувачи коишто се директно поседувани претплатници без деловни претплатници (односно самовработени поединци или правни лица коишто нудат наплатливи производи и/или услуги на корисниците, непрофитни организации и јавни организации). Деловниот сегмент се состои од деловни претплатници коишто се директно поседувани претплатници коишто се или самовработени поединци или вработени кај правно лице коешто нуди наплатливи производи и/или услуги на корисниците. Вработените или членовите на непрофитни и јавни организации се исто така деловни претплатници. Големопродажниот сегмент се состои од сите услуги на телекомуникациските оператори за мобилна и фиксна линија, односно услуги на оператори, MVNO и посетители.

25.2. Информации кои редовно се доставувани до главниот извршен носител на одлуки

Следните табели ги прикажуваат информациите за известувачките сегменти кои редовно се доставуваат до главниот оперативен носител на одлуки на Друштвото. Информациите кои редовно се обезбедуваат за МК (Менеџмент Колегиум), вклучуваат неколку мерења на добивката кои се земаат во предвид при оценување на работењето и алоцирање на ресурсите. Раководството верува дека директната маргина која е дефинирана од страна на Друштвото како приходи намалени за директни трошоци намалени за исправката на вредноста на побарувањата и отпишаните побарувања, е мерка на сегментот која е најконзистентна со принципите на мерење кои се користени во мерењето на соодветните износи во овие финансиски извештаи.

Друг важен клучен индикатор за остварувањето што се надгледува на ниво на сегментите е EBITDA (добивка пред камата, данок на добивка и амортизација) корегирани за влијанието на одредени ставки кои се земаат во предвид како “специјално влијание”. Овие ставки се менуваат од година во година, по својата природа и големина.

Приходи

Во илјади денари	2018	2017
Приход од резидентен сегмент	6.936.577	6.677.404
Приход од деловен сегмент	2.730.644	2.654.791
Приход од големопродажен сегмент	839.390	936.436
Останато	29.017	49.745
	<u>10.535.628</u>	<u>10.318.376</u>

Ниту еден од надворешните корисници на Друштвото не претставува значаен извор на приходи.

Белешки кон финансиските извештаи

Резултати по известувачки сегменти (Директна маргина).

Во илјади денари	2018	2017
Директна маргина		
Резидентен сегмент	4.871.613	4.720.100
Деловен сегмент	1.824.317	1.785.080
Големопродажен сегмент	502.253	613.433
Останато	<u>24.805</u>	<u>43.512</u>
Директна маргина	7.222.988	7.162.125
Индиレクトни трошоци		
Трошоци за вработените	(1.135.017)	(1.090.333)
Останати расходи од работењето	<u>(1.973.333)</u>	<u>(2.097.028)</u>
Индиレクトни трошоци	(3.108.350)	(3.187.361)
Останати оперативни приходи	<u>28.900</u>	<u>49.659</u>
Вкупна EBITDA	4.143.538	4.024.423
Амортизација	<u>(2.524.799)</u>	<u>(2.410.816)</u>
Вкупна оперативна добивка	1.618.739	1.613.607
Приходи/(расходи) од финансирање – нето	<u>5.909</u>	<u>(24.502)</u>
Добивка пред оданочување	1.624.648	1.589.105
Данок на добивка	<u>(203.084)</u>	<u>(208.257)</u>
Нето добивка за годината	<u>1.421.564</u>	<u>1.380.848</u>

26. НАЕМИ И ОСТАНАТИ ПРЕВЗЕМЕНИ ОБВРСКИ

26.1. Превземени обврски од оперативен наем - каде што Друштвото е наемател:

Превземените обврски од оперативен наем - каде што Друштвото е наемател главно се однесуваат на наем на деловни објекти, локации за базни телекомуникациски станици и останати телекомуникациски уреди.

Идните вкупни минимални плаќања за наем по основ на нераскинливи оперативни договори за наем се како што следи:

Во илјади денари	2018	2017
Под 1 година	127.601	101.799
Помеѓу 1 и 5 години	232.794	164.690
Над 5 години	<u>40.944</u>	<u>39.803</u>
	<u>401.339</u>	<u>306.292</u>

26.2. Превземени обврски од оперативен наем - каде Друштвото е наемодавател:

Превземените обврски од оперативен наем, склучени на временна основа, - каде Друштвото е наемодавател главно се однесуваат на наем на земјиште и базни станици.

Белешки кон финансиските извештаи

Идните вкупни минимални побарувања за наем по основ на нераскинливи оперативни договори за наем се како што следи:

Во илјади денари	2018	2017
Под 1 година	6.081	7.704
Помеѓу 1 и 5 години	10.567	10.841
Над 5 години	799	1.925
	<u>17.447</u>	<u>20.470</u>

26.3. Превземени обврски од капитални инвестиции

Вкупниот износ на превземени обврски од капитални инвестиции на 31 декември 2018 година изнесува МКД 579.798 илјади (2017: МКД 667.058 илјади). Износот на договорени капитални инвестиции на 31 декември 2017 и 2018 година главно се однесува на телекомуникациска опрема.

27. ДОПОЛНИТЕЛНИ ОБЕЛОДЕНУВАЊА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА

Друштвото ги класифицира мерењата на објективна вредност користејќи хиерархија на објективна вредност која ја одразува релевантноста на информациите коишто се користат во формирањето на објективната вредност. Во хиерархијата на објективна вредност постојат следните нивоа:

- а) котирани цени (неприлагодени) на активни пазари за идентични средства (Ниво 1);
- б) останати информации за средствата освен котираните цени вклучени во Ниво 1 коишто се достапни од извори надвор од Друштвото, директно или индиректно (Ниво 2); и
- в) информации за средството кои не базираат на податоци од надворешни пазари (Ниво 3).

Хиерархиското ниво на објективната вредност во рамките на објективното мерење на вредноста е категоризирано во целост и утврдено врз основа на најниското ниво на информации кои што се релевантни за објективното мерење на вредностите во целост. Релевантноста на информациите е оценувана во однос објективното мерење на вредноста во целост.

Објективните вредности во Ниво 2 и Ниво 3 во хиерархијата на објективна вредност, се проценети со користење на техниката на вреднување на дисконтирани парични текови. Објективната вредност на инструментите со променлива стапка кои не се котирани на активен пазар е проценето дека се еднакви на нивната сегашна вредност. Објективната вредност на инструментите со фиксна каматна стапка кои не се котирани е проценета врз основа на проценетите идни парични текови кои се дисконтирани користејќи ги тековните каматни стапки на нови инструменти со сличен кредитен ризик и преостанат рок на доспевање.

Финансиски средства кои се водат по амортизирана вредност

Објективната вредност на инструментите со променлива стапка е вообичаено нивната сегашна вредност. Проценетата објективна вредност на инструментите со фиксна каматна стапка е базирана на очекуваните идните парични текови, кои се дисконтирани користејќи ги тековните каматни стапки на нови инструменти со сличен кредитен ризик и преостанат рок на доспевање. Дисконтните стапки кои се користат зависат од кредитниот ризик на другата договорна страна.

Финансиски обврски кои се водат по амортизирана вредност

Објективната вредност на финансиските обврски беше одредена со користење на техники на вреднување. Проценетата објективна вредност на инструментите со фиксна каматна стапка и наведен рок на доспевање е базирана на очекуваните идните парични текови, кои се дисконтирани користејќи ги тековните каматни стапки на нови инструменти со сличен кредитен ризик и преостанат рок на доспевање.

Не постои трансфер на финансиските средства помеѓу Ниво 1 и Ниво 2. Заемите и побарувањата и финансиските обврски се мерат по амортизирана набавна вредност, но исто така е дадена и информација за нивната објективна вредност. Објективната вредност на овие средства и обврски е определена користејќи информации за Ниво 3. Не постојат средства и обврски кои се водат по објективна вредност за кои објективната вредност беше утврдена користејќи информации за Ниво 3.

Белешки кон финансиските извештаи

27.1. Финансиски средства - Сегашна вредност и објективни вредности

Табелата подолу ја прикажува поделбата на финансиските средства на 31 декември 2017 година.

Средства	Финансиски средства			
	Заеми и побарувања	Објективна вредност во добивката или загубата (Ниво 1)	Сегашна вредност	Објективна вредност
Во илјади денари				
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	522.375	-	522.375	522.375
Депозити во банки	680.506	-	680.506	680.506
Побарувања од купувачи и останати побарувања	3.020.221	-	3.020.221	3.020.221
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	-	63.925	63.925	63.925

Табелата подолу ја прикажува поделбата на финансиските средства на 31 декември 2018 година.

Средства	Финансиски средства			
	Вреднувани по амортизирана вредност	Објективна вредност во добивката или загубата (Ниво 1)	Сегашна вредност	Објективна вредност
Во илјади денари				
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	517.310	-	517.310	517.310
Депозити во банки	742.487	-	742.487	742.487
Побарувања од купувачи и останати средства	3.303.074	-	3.303.074	3.303.074
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	-	103.306	103.306	103.306

Паричните средства и еквиваленти на паричните средства, депозитите во банка, побарувањата од купувачите и останатите тековни финансиски средства главно имаат краток рок на доспевање. Од овие причини нивната сегашна вредност на крајот на периодот на известување е приближна на нивната објективна вредност.

Финансиските средства по објективна вредност во добивката или загубата претставуваат акции вреднувани по објективна вредност.

Финансиските средства кои се прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата вклучуваат вложувања во сопственички инструменти во вредност од МКД 103.306 илјади (2017: МКД 63.925 илјади) кои се пресметани врз основа на нивната пазарна вредност на Македонската берза на хартии од вредност. Промените на пазарните цени на другите финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата се евидентирани во приходи од финансирање во добивката или загубата (види белешка 22). Набавната вредност на овие капитални инвестиции изнесува МКД 31.786 илјади (2017: МКД 31.786 илјади).

27.2. Пребивање на финансиски средства и финансиски обврски

За финансиските средства и обврски кои се предмет на применливи договори за нетирање, секој договор помеѓу Друштвото и другата договорна страна (вообичаено роаминг и интерконекциски партнери) овозможува нето порамнување на соодветните побарувања од купувачи и обврски кон добавувачи, кога и двете страни ќе одберат да се порамни трансакцијата на нето основа. Во отсуство на таков избор, побарувањата од купувачите и обврските кон добавувачите ќе се порамнат на бруто основа, но сепак, секоја страна во договорот за нетирање ќе има можност да ги исплати сите овие износи на нето основа во случај на неисполнување на обврските на другата страна.

Белешки кон финансиските извештаи

Следните побарувања од купувачи и обврски кон добавувачи се предмет на договори за нетирање и се прикажани по нетирањето во Извештајот за финансиска состојба на 31 декември 2018:

Во илјади денари	Побарувања од купувачи и останати побарувања	Обврски кон добавувачи
Бруто износи на признати финансиски инструменти	3.517.852	3.616.087
Бруто износи на пребиени финансиски инструменти	(214.778)	(214.778)
Нето износи на признати финансиски инструменти	<u>3.303.074</u>	<u>3.401.309</u>

Следните побарувања од купувачи и обврски кон добавувачи се предмет на договори за нетирање и се прикажани по нетирањето во Извештајот за финансиска состојба на 31 декември 2017:

Во илјади денари	Побарувања од купувачи и останати побарувања	Обврски кон добавувачи
Бруто износи на признати финансиски инструменти	3.360.576	3.877.932
Бруто износи на пребиени финансиски инструменти	(340.355)	(340.355)
Нето износи на признати финансиски инструменти	<u>3.020.221</u>	<u>3.537.577</u>

27.3. Останати обелоденувања во врска со финансиските инструменти

Не постојат финансиски средства или обврски, кои се рекласификувани во друга категорија на финансиски инструменти.

Не постојат финансиски средства кои се трансферирани на начин, на кој дел или сите финансиски средства не се квалификуваат за депризнавање.

28. НЕИЗВЕСНИ ОБВРСКИ

Друштвото има неизвесни обврски во однос на правни и регулаторни барања кои произлегуваат во редовното работење. Најголем дел од неизвесните обврски се однесуваат на 3 барања за поведување на прекршочни постапки од регулаторни тела за наводно прекршување на одредени рокови давање на одредени услуги, преносливост на броеви и неуспехот да се усогласат со обврските за овозможување на пристап и користење на специфични мрежни средства. Максималната можна казна за секој поединечен случај е 7% до 10% од годишниот приход од претходната година, во согласност со претходно важечкото локално законодавство. Раководството верува, врз основа на правен совет, дека не е веројатно дека значителни обврски ќе произлезат од овие спорови поради неоснованост за поведување на овие прекршочни постапки. Раководството на Друштвото не предвидува дека ќе дојде до појава на материјални обврски од неизвесните обврски освен оние коишто се резервирани (види белешка 15).

29. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИ СТРАНИ

Сите трансакции со поврзани страни произлегуваат од тековното работење и нивната вредност материјално не се разликува од условите кои би преовладувале во пазарни услови.

Владата на Република Северна Македонија има 34,81% сопственост во Друштвото (види белешка 16). Освен плаќањето на даноци, надоместоци кон регулаторни тела во согласност со локалното законодавство и дивиденда (види белешка 24), во 2018 и 2017 година Друштвото немаше трансакции со Владата на Република Северна Македонија или со кое било друштво што е контролирано или е под значително влијание на Владата на Република Северна Македонија, надвор од редовните деловни активности на Друштвото.

Трансакциите со поврзани страни главно се состојат од обезбедување и добивање на телекомуникациски услуги. Износите на побарувањата и обврските се прикажани во соодветните белешки (види белешка 7 и 13).

Приходите и трошоците со поврзаните страни на Друштвото се следните:

Белешки кон финансиските извештаи

Во илјади денари	2018		2017	
	Приходи	Трошоци	Приходи	Трошоци
Доминантен сопственик Magyar Telekom Plc	674	19.844	2.305	21.021
Подружници на доминантниот сопственик	12.857	2.855	12.779	2.508
Основно матично друштво Deutsche Telekom AG	481.946	222.200	575.875	230.832
Подружници на основното матично друштво	61.505	58.691	78.825	51.406
Друштво контролирано од клучното раководство				
Мобико ДООЕЛ	-	-	199	1.314

Дополнително на погоре прикажаните приходи и трошоци кои произлегуваат од трансакции со поврзаната страна Мобико ДООЕЛ, купени се трговски стоки и средства во износ од МКД 2.562 илјади, без вклучен ДДВ во 2017 година. Како резултат на промените во раководството на Друштвото, износите прикажани за Мобико ДООЕЛ за 2017 година се однесуваат за периодот од 1 јануари 2017 година до 30 јуни 2017 година.

Побарувањата и обврските со поврзаните страни на Друштвото се следните:

Во илјади денари	2018		2017	
	Побарувања	Обврски	Побарувања	Обврски
Доминантен сопственик Magyar Telekom Plc	5.492	4.301	5.858	9.845
Подружници на доминантниот сопственик	2.833	656	3.461	595
Основно матично друштво Deutsche Telekom AG	121.682	235.181	96.100	241.953
Подружници на основното матично друштво	51.855	73.971	117.035	61.405

30. НАДОМЕСТОЦИ НА КЛУЧНОТО РАКОВОДСТВО

Вкупниот износ на надоместоци за клучното раководство во Друштвото, вклучувајќи ги поврзаните даноци и придонеси, се прикажани подолу:

Во илјади денари	2018	2017
Краткорочни користи за вработените (вклучувајќи ги поврзаните даноци)	70.964	78.588
Законски пензиски придонеси за краткорочните користи	9.499	7.017
Законски останати придонеси за краткорочните користи	4.090	3.275
Користи поради прекин на вработувањето	9.400	47.024
Долгорочни програми за стимулација	1.621	10.965
Останати плаќања	2.593	5.510
	<u>98.167</u>	<u>152.379</u>

Надоместокот на членовите на Одборот на директори на Друштвото и неговите комитети, изнесува МКД 6.613 илјади (2017: МКД 6.706 илјади) и е вклучен во Краткорочни користи за вработените. Овие трошоци се вклучени во Трошоци за вработени (види белешка 18).

Белешки кон финансиските извештаи

Во текот на 2012 година, беше воведена долгорочна програма за стимулација базирана на променливи остварувања, наречена Variable II, како дел од глобалната алатка на Групацијата Дојче Телеком за надоместување на друштвата, која промовира среднорочно и долгорочно подобрување на вредноста на Групацијата Дојче Телеком и изедначување на интересите на раководството и акционерите.

Програмата Variable II за 2013 година беше применлива од 1 јануари 2013 година до 31 декември 2016 година и после извршување на евалуација, исплата е извршена во јуни 2017 година. Програмата Variable II за 2014 година беше применлива од 1 јануари 2014 година до 31 декември 2017 година и после извршување на евалуација, исплата е извршена во 2018 година.

Во 2015 година, новата програма за долгорочна мотивација којашто се заснова на остварување (LTI) беше воведена како дел од глобалната алатка за компензација ширум ДТ Групацијата за друштвата. Програмата претставува програма заснована на акции коишто се плаќаат во готовина. Извршителите добиваат виртуелни акции коишто зависат од нивната индивидуална изведба. Бројот на виртуелни акции на крајот од периодот се утврдува од целното достигнување на клучните показатели. Вредноста на количината на акциите варира за времетраење на периодот на планот врз основа на два показатели: развивање на цената на ДТ акцијата и целното постигнување во врска со 4 таргети на друштвото: (прилагодена заработка по акција (EPS); прилагоден поврат на ангажиран капитал (ROCE); задоволство на корисниците и задоволство на вработените). Постигнувањето на таргетите се мери на крајот од секој годишен циклус и бројот на виртуелните акции утврден на оваа основа е фиксен како резултат на годишниот циклус (непренослив). На крајот од периодот на траење на планот, резултатите од четирите годишни циклуси се собираат и плаќаат во готовина. Во 2016 година беше воведен новиот циклус од програмата за долгорочна мотивација којашто се заснова на остварување (LTI), а исто така и за 2017 и 2018 година.

Освен тоа, како дел од усвоената програма Лидерство за победа, беше усвоен План за обезбедување на виртуелни дополнителни акции (ПОВДА) на ниво на Групацијата ДТ кој има за цел да ги води извршните менаџери за да можат да управуваат и да ја контролираат компанијата со претприемачки дух во согласност со дефинираната корпоративна стратегија. Тој е посебен од Планот за обезбедување на дополнителни акции на ниво на Групација Дојче Телеком, но е во рамките на локалните законски прописи во Република Северна Македонија и се базира на истите принципи.

Квалификуваните менаџери можат да учествуваат во Планот со издвојување на дел од нивниот Краткорочен бонус во износ од 10% до 33%. За цели на пресметка, овој износ се претвора во одреден број на виртуелни акции на ДТ (оригинални виртуелни акции). Финалниот износ на бонусот што ќе им се исплати на извршните менаџери зависи од вредноста на акциите на ДТ на крајот на Планот. Извршните менаџери имаат право на готовински еквивалент за така наречените виртуелни дополнителни акции, што се дополнителни виртуелни бесплатни акции врз основа на нивниот рејтинг од дијалогот за извршувањето на работата, како и на готовински еквивалент во износ на исплата на дивиденда, што се пресметува на оригиналните виртуелни акции.

Планот за обезбедување на виртуелни дополнителни акции за Друштвото е замислен како четиригодишен готовински план наменет за извршните менаџери на Друштвото, што ги користи виртуелните акции на ДТ само за цели на пресметка.

ПОВДА е воведен за 2016 и 2017 година. Планот за обезбедување на виртуелни дополнителни акции за 2016 година вклучува и можност за извршните менаџери доброволно да учествуваат во замената за Планот за обезбедување на виртуелни дополнителни акции за 2015 година, во насока на целосна имплементација на алтернативно решение за Друштвото како и во другите компании во Групацијата ДТ. ПОВДА е воведена за 2018 година исто така.

Учесници на програмата се членовите на клучното раководство на Друштвото, кои што ги исполнуваат критериумите на програмата и прифатиле учество во назначената временска рамка. Во 2018 година немаше интерес од страна на извршните членови на менаџментот за доброволно пристапување во програмата.

Направените трошоци поврзани со програмите опишани погоре се прикажани во рамките на Долгорочни програми за стимулација (види белешка 15 и 18).

Белешки кон финансиските извештаи

31. ЗАРАБОТУВАЧКА ПО АКЦИЈА

а) Обична и разводнета заработка по акција

	2018	2017
Обична и разводнета заработка по акција (во денари)	<u>16,48</u>	<u>16,01</u>

б) Пондериран просек на број на преостанати обични акции како делител

	2018	2017
Пондериран просек на број на преостанати обични акции како делител за пресметка на обична и разводнета заработка по акција	<u>86.254.903</u>	<u>86.254.903</u>

32. ПОСЛЕДОВАТЕЛНИ НАСТАНИ

Нема настани после 31 декември 2018 кои ќе влијаат на добивката или загубата, извештајот за финансиска состојба или паричните текови за 2018 година.